

SOTTFØNIA

Østensjøvannets Venner
Nr. 68 – desember 2024 – Årgang 35

Innhold

Leder	3
Byråd i felt ved Østensjøvannet	4
Østensjøboka	5
Utvidelse av reservatet	6
Litt om skjøtsel på Bekkasinmyra	8
Slått på Østensjø gård	9
Aktuelle utbyggingssaker	10
Kjøp T-skjorte med svanefamilie	11
Min reise for Østensjøvannet	12
Mitt Østensjøvann – Gaute Eiterjord	16
Rødøyevannymfe	17
Arealnøytralitet – hva er det?	18
Miljøprisen 2024 til Oppsal skole	19
Hvitsteinkløver og legesteinkløver	20
Funn av nye arter ved Østensjøvannet i 2024	22
Beitene sommeren 2024	24
Fuglens flukt – dikt	25
Gjennom kameranlinen	26
Østensjøveien – veien til byen	28
Karen Anna Økland (1932-2024)	31
Dugnadene verdsettes til over 9 millioner kroner	32
Ullborre – en invaderende art	35
Plankeveien – gammel vintervei gjennom Østmarka	36
Ørekyte i Østensjøvannet?	38
Oppgradering av turveien	39
Spisslønn – et høstens fyrverkeri	40
Furugadder på Tallberget	42
Måker som renholdsarbeidere	43
Noen resultater fra hekkfuglundesøkelsen i 2023	44
Salamanderkartlegging av Vadedammen	46
Fuglene til Korpås-Olsen tilbake på Bakkehavn	47
Østensjødagen trakk mange barnefamilier	48
Lek og sikkerhet	49
Bogerudmyra – voksested for truede arter	50

Skadd fugl, forurensning og uregelmessigheter

Ved oljeutslipp o.l. kontaktes Vann- og avløpsetatens døgnvakt: 23 44 09 00. Skadet vilt meldes politiet 02 800. Andre uregelmessigheter meldes kommunen via www.bymelding.no. Skadd fugl kan også meldes til Fuglehjelpen 911 65 789.

Østensjøvannets Venner

Postboks 77 Oppsal, 0619 Oslo

Redaksjon: Amund Kveim (ansv.red.) Leif-Dan Birkemoe (redaktør), Audun Brekke Skrindo, Tore Nesbakken, Lise M. Johansen og Grete Edholm

Layout/design: LOUD AND CLEAR AS
Grafisk produksjon: Rolf Ottesen AS

E-post/nettsider:
post@ostensjovannet.no
www.ostensjovannet.no
Følg oss på facebook

Sothøna: ISSN: 1504-0615
Organisasjonsnummer: 983 034 446
Driftskonto: 7874 05 56761
Logo: Anne Durban
Opplag: 2300

Foreningens styre:

Leder:
Amund Kveim, 975 44 552
E-post: amund.kveim@ostensjovannet.no

Nestleder:
Finn A. Gulbrandsen, 481 58 776
E-post: fi-gul@online.no

Styremedlem/sekretær:
Tore Nesbakken, 970 11 340
E-post: tore-nes@online.no

Styremedlemmer:
Leif-Dan Birkemoe, 901 25 523
E-post: dbirkemo@online.no

Lise M. Johansen, 909 14 614
E-post: lisemarry@gmail.com

Grete Edholm, 952 46 197
E-post: grete.edholm@gmail.com

Sigrun Antonsen, 924 66 266
E-post: sigrun.antonsen55@gmail.com

Varamedlemmer:
Morten Slang, Eirik Wærner,
Tiril Andersen, Bjørn Jacobsen

Valgkomite:
Tore Nesbakken, Jenny Helen Stillerud,
Audun Brekke Skrindo

Medlemsarkiv og regnskap.
Medlemsendringer meldes til:
Eva Madsen Wærner, 902 77 686
E-post: evmad@online.no

Besøksenter våtmark Oslo
E-post: post@vatmarkoslo.no
www.vatmarkoslo.no

Revisor: BDO AS

Medlemskontingent:
Hovedmedlem kr. 250
Husstandsmedlem kr. 20
Foreninger o. l. kr. 400
Firma/bedrift o. l. kr. 800

Konto for medlemskontingenter: 5082 07 54112

Redaksjonen avsluttet 28.11.2024

Forsidebilde: Erik Damsgaard
Tatt ved Østensjøvannet 23.03.2008
Sothøne og kråke. Hvem fikk matbiten? Kråka!
Nikon D3. Objektiv: NIKON AF Zoom 400 mm.

Leder:

FÅ BEKKENE TILBAKE!

Etter hvert som Oslo by vokste i løpet av 1900-tallet, ble flere og flere av byens vassdrag lagt i rør. Så også rundt Østensjøvannet. Vi vil ha dem opp i dagen igjen.

Levende, åpne bekker er en forutsetning for Østensjøvannets fremtid. Åpne bekker bidrar til mindre forurensning, eventuelle forurensningskilder oppdages lengere oppstrøms, de bidrar til fordrøyning og til mindre erosjon ved store nedbørmengder. Videre vil bekkenes kantsoner bidra til økt biologisk mangfold. Og ikke minst, åpne bekker er et verdifullt landskapselement også for oss mennesker, kanskje særlig i et urbant miljø. Dette er gode grunner til at flere av våre bekker (Godliabekken, Bølerbekken og Rustadbekken) står på Vannområde Oslos liste over prioriterte vassdrag for gjenåpning.

Oslo kommune har utarbeidet et styringsdokument for gjenåpning av elver og bekker. Det førende prinsipp her er at vassdragene skal åpnes der det er mulig, og fortrinnsvis i forbindelse med regulerings- og byggeplaner. Rustadbekken bør derfor åpnes i forbindelse med skoleutbyggingen, og Godliabekken bør forberedes åpnet i forbindelse med utbygging av den gamle bensinstasjonstomten i Låveveien.

EN TAKK TIL BYRÅDET!

I budsjettforslaget for Oslo kommune for 2025 foreslår byrådet at det settes av penger for å åpne deler av Manglerudbekken og Østensjøbekken. Bekkeåpning er ofte både dyrt og teknisk vanskelig, så dette er gode nyheter. I budsjettet settes det også av midler til å følge opp forvaltningsplanen for Østensjøområdet miljøpark. Dette er gledelig, men budsjettet skal først vedtas av bystyret.

RESERVATET SKAL UTVIDES!

Statsforvalteren har endelig igangsatt arbeid med å få utvidet reservatet. Utvidelsene kan bli betydelige, men de er svært viktige. Bl.a. foreslås Bølerbekkdalen fredet helt opp til Eterveien. Det betyr at reservatet blir nærmeste nabo til Eterfabrikken. Mer om dette på side 6 i dette nummeret

Vi ønsker alle en god jul og et godt nyttår.
Østensjøvannets Venner

Amund Kveim
Leder

Årsmøte 2025

Vi innkaller med dette til foreningens årsmøte 19. mars 2025 kl. 18.30 i Oppsal Samfunnshus. Saker som ønskes behandlet må være styret i hende senest 12. mars. Forslag til valg av leder, styre, revisor og valgkomite stiles til Valgkomiteen v/ Tore Nesbakken, tlf. 970 11 340 eller til post@ostensjovannet.no. Årsberetningen vil være tilgjengelig fra 5. mars. Alle årsmøtepapirer utdeles på møtet.

Ved en inkurie kom vi i forrige nummer av Sothøna i skade for å feilskrive navnet til avdøde Sverre M. Fjelstad. Vi beklager sterkt dette.

Byråd i felt ved Østensjøvannet

Byråd for miljø- og samferdsel, Marit Veia, fikk i august en innføring i bekjempelse av fremmede arter ved Østensjøvannet.

Leif-Dan Birkemoe

Byråd for miljø- og samferdsel, Marit Veia, med gruppen fra Dugnadsgjengen med kanadagullris i sekken. Foto: Tor Audun Gram, Oslo kommune.

Terje Laskemoen fra Bymiljøetaten og Amund Kveim fra Østensjøvannets Venner forklarer byråd Marit Veia om rota til kanadagullris. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Byråd for miljø- og samferdsel ble ønsket velkommen til Besøksenter våtmark Oslo på Bakkehavn gård av Amund Kveim mandag 26. august. Hensikten med besøket var å få et inntrykk av hva Dugnadsgjengen, en frivillig gruppe til Østensjøvannets Venner, hadde utrettet for bekjempelse av fremmede arter ved Østensjøvannet. Med i gruppen fra byrådsavdelingen var spesialrådgiver kommunikasjon Tor Audun Gram og spesialrådgiver i byrådsavdelingen, Gro Koppen. Terje Laskemoen fra Bymiljøetaten deltok med bl.a. ansvar for bekjempelse av fremmede arter.

Kanagullris og hagelupin

En gruppe fra dugnadsgjengen ga en demonstrasjon av fjerning av hagelupin ved hovedhuset på Bakkehavn, noe som ga de

besøkende et inntrykk av hvordan det jobbes. Her fikk da byråden også selv spa opp både hagelupin og kanagullris. Særlig rotsystemet til kanagullris overrasket nok, både rotens lengde og at den inneholdt giftstoffer. Dessuten er det viktig at frøene ikke spres. Alt blir lagt i plastsekker til forbrenning. Terje Laskemoen supplerte med Bymiljøetatens rutiner og oppgaver.

Langs T-banesporene

Amund håpet Bymiljøetaten kunne bidra mer til å få Ruter til å få fjernet kanadagullris langs T-banesporene. Vi står og ser på det som er fjernet på utsiden, men frykter frøspredning fra plantene innenfor gjerdet. Her måtte Terje si at det er ikke så lett å tilpasse denne type arbeid og at etaten hadde jobbet lenge med problematikken. Vi har

lykkes enkelte steder, men mye gjenstår. I ettertid har byrådsavdelingen rettet en tydelig henstilling til Sporveien om dette.

Hvitsteinkløver

Også hvitsteinkløver ble vist fram som en invasiv (invaderende) fremmed plante. Spredningen skjer mye fra trafikken, noe som kan sees i veikantene. Denne toårige urteplanten kan bare kuttes ned der den står, kommenterte Terje. Også legesteinkløver ble nevnt uten at denne planten til nå opptrer i store bestander i miljøparken.

Stort informasjonsbehov

Byråden forsto at det er arbeidskrevende å fjerne fremmede arter når roten også må fjernes, i den grad forholdene tillater det. Hun mente at man hadde et eierforhold

eller som hun sa, et «patologisk forhold» til plantene. Hun innså også at det var et stort informasjonsbehov.

Glad for samarbeidet

Marit Veia ga uttrykk for at hun var glad for samarbeidet mellom kommunen og oss som frivillige i Østensjøvannets Venner. Hun takket for arbeidet vi gjør og for innsatsen.

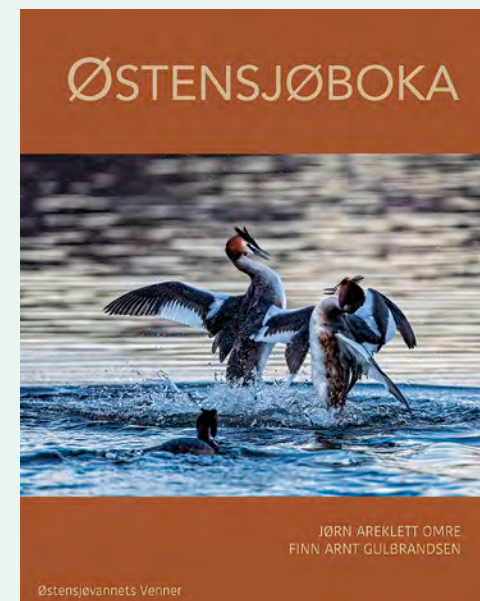
Daglig leder ved besøksenteret, Karoline Aasen Skryten, orienterte byråden om senterets aktiviteter, bl.a. om at tusenvis av Oslo-barn hvert år her får en dag med undervisning og opplevelser ved Østensjøvannet. Hun demonstrerte også våtmarksmodellen som godt illustrerer våtmarkens verdi.

Daglig leder ved besøksenteret, Karoline Aasen Skryten, demonstrerte også våtmarksmodellen for Marit Veia, som illustrerer våtmarkens verdi. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Østensjøboka

Årets julegavetips til alle naturinteresserte generelt og til alle som bor i Østensjøbyen spesielt.

Praktbok

Østensjøboka er en praktbok om Østensjøvannet og naturen rundt vannet. Bokas fremragende bilder er tatt av fotograf Jørn Areklett Omre, fra Norske Naturfotografer. Boka har fått strålende kritikk.

Kulturlandskap og natur

Etter at Artsdatabanken ble opprettet i 2005, er store mengder kunnskap om området blitt tilgjengelige, og disse er satt sammen i teksten som viser livet rundt og i vannet

Østensjøvannet og området rundt er av internasjonal klasse grunnet det enorme artsmangfoldet. Det er sannelig ikke bare det rike fuglelivet som boka gjør kjent for allmennheten. Fuglelister og rødlistelister over arter fra vannet finner du også.

Historie

På toppen av det hele setter innholdet deg inn i Abildsø og Østensjøgårdens rike historie, samt funn fra steinalder og informasjon om oldtidsveier og gravhauger.

Finn Arnt Gulbrandsen har skrevet det meste av teksten, men Amund Kveim og Leif-Dan Birkemoe har også bidratt med verdifulle artikler.

Bestilling

Bestill boka/bøker og lær hvorfor vannet har blitt et naturdokument av internasjonal klasse.

Flere har allerede bestilt mange eksemplarer av boka i julegave til slekt og venner.

Send en e-post med bestilling til post@ostensjovannet.no. Vi tar kontakt og gjør avtale om levering av boka. Boka koster kr. 375.

Utvidelse av reservatet

Østensjøvannet naturreservat ble opprettet i 1992 og omfatter selve Østensjøvannet og Bogerudmyra samt en smal landstripe. Nå har myndighetene tatt initiativ til en betydelig utvidelse.

Amund Kveim

Vi vil spesielt fremheve viktigheten av å verne Bølerbekkdalen som er blitt verdivurdert til type A-område, altså svært viktig, der Bølerfossen er en sentral del. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 04.11.2022.

Allerede fra opprettelsen av reservatet har de fleste forstått at dette vernet er høyst utilstrekkelig. Forutsetningen var da også at Oslo kommune sørget for tilfredsstillende vern av de omkringliggende natur- og kulturlandskapene. I ettertid ble Abildsø gård fredet i 1997 etter kulturminneloven, Østensjøområdet miljøpark ble reguleringsmessig vedtatt i 2002 og Østensjø gård ble fredet i 2011.

Men heller ikke dette er på langt nær godt nok. Oppdatert kunnskap om biologisk mangfold og naturtyper, samt det økende press naturen står overfor, krever utvidet vern. Det er også et problem at Østensjøområdet nå fremstår som en mosaikk av områder underlagt ulike regelverk og forvaltningsansvar. Forvaltningsplanen som

ble vedtatt i fjor beskriver tydelig et behov for utvidelse av både reservatet og av miljøparken, og det pekes spesielt på at forvaltningen må samordnes bedre.

Supplerende vern

På denne bakgrunn har Statsforvalteren varslet igangsetting av supplerende vern, og det foreløpige forslaget har ligget ute til høring med frist 31. august 2024. Her foreslås det betydelige utvidelser. På nord- og vestsiden av vannet gjelder dette Vadedammen og enga Slora vest for Østensjø skole, Tallberget, slåttenga Sjøli på vestsiden av vannet, den lille kollen vest for fugleskjulet samt en smal stripe sørover der turveien ble omlagt, samt store områder på vestsiden av Bogerudmyra. På sør- og østsiden av vannet

gjelder det en smal stripe langs nordenden av Rustadfeltet, Bogerudskogen helt opp mot p-plassen, hestebeitene på øst- og vestsiden av Østensjøveien, samt en smal stripe på vestsiden av jordene til Østensjø gård. Se for øvrig kartskissen.

Dette er betydelige utvidelser, og vi vil spesielt fremheve viktigheten av å verne Bølerbekkdalen som er blitt verdivurdert til type A-område, altså svært viktig. Det verd å merke seg at dette innebærer at Eterfabrikken nå sannsynligvis blir liggende helt inn mot en ny reservatsgrense.

Frivillig skogvern

Statsforvalteren har begrenset forslaget til kun å gjelde områder på kommunal grunn. Videre har man avstått fra å foreslå vern av en del skogområder. Her ønsker man at kommunen skal la dette bli fredet ved såkalt frivillig vern. Dette overlates altså til kommunal velvilje.

Forslaget støttes, men områdene bør utvides.

Østensjøvannets Venner bifaller forslaget, men mener de foreslåtte områdene burde vært enda større. Det er også av betydning å foreta en oppdatering av reservatsbestemmelsene og å få tydelig frem at det at et område ikke er foreslått innlemmet i et utvidet reservat ikke betyr at det ikke inneholder verneverdier.

Alle høringsuttalelsene som kom inn var positive, og flere peker på at reservatet burde vurderes utvidet ut over det som ligger inne i forslaget. Dette gjelder f.eks. Kirkeskogen og Oppsalskrenten, hvorav sistnevnte delvis er i privat eie. Blant de litt kuriøse er uttalelsen fra Landsbruksdirektoratet som på generell basis peker på at det må tas hensyn til eventuell seterdrift og reindrift. Reservat i en storby tilhører jo unntakene.

Statsforvalteren skal nå gjennomgå høringsinnspillene og deretter legge et endelig forslag ut til høring. Vi har store forventninger.

Statsforvalteren varslet igangsetting av supplerende vern. Her foreslås det betydelige utvidelser. Kart: Statsforvalteren.

Litt om skjøtsel på Bekkasinmyra

Våtmarksområder kan raskt gro til med krattskog dersom de ikke holdes i hevd gjennom slått eller beiting.

Truls Aas, rådgiver hos Statsforvalteren

Det var behov for mange stolper da nytt gjerde skulle settes opp for utvidet beitemark. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

I 2024 ble tre individer av kjempestarr flyttet fra Bogerudmyra til Bekkasinmyra. Foto: Truls Aas.

(EN), stautstarr (EN), tuestarr (NT), nikkebrønslé (EN) og vasstelg (EN). På grunn av veier, utgravde kanaler, oppdyrket mark og andre former for spredningsbarrierer i og rundt reservatet, er det grunn til å anta at enkelte arter vil kunne ha vanskeligheter med å spre seg til Bekkasinmyra. I 2024 ble derfor tre individer av kjempestarr flyttet fra Bogerudmyra, hvor det i dag er en forholdsvis stor bestand, til Bekkasinmyra. Plantene ble flyttet 13. juni, og så ut til å klare seg fint da feltet ble undersøkt 18. september. Videre er det ønskelig å vurdere andre muligheter innen bevaringsutsetting av truede planter. Det er verdt å nevne at bevaringsutsetting i enkelte tilfeller kan kreve tillatelse etter Forskrift om fremmede organismer. Det er Miljødirektoratet som har myndighet til å gi slike tillatelser, og det er da også Miljødirektoratet som vurderer om et tiltak krever tillatelse eller ikke.

Rødlistas kategorier

Kritisk truet (CR)
Sterkt truet (EN)
Sårbar (V)
Nær truet (NT)

Kilde: Artsdatabanken

Bekkasinmyra har blitt åpnet opp. Et variert landskap legger til rette for andre og mer krevende arter. Foto: Truls Aas.

Variert landskap

Det er i og for seg ikke noe galt med krattskog, og en rekke arter, slik som enkelte småfugl, trives godt i slike biotoper. Problemet er at krattskogen fort kan bli veldig dominerende og litt monoton, og da på bekostning av andre og mer varierte naturtyper. Ulike former for engarealer huser gjerne et bredt utvalg av arter, herunder planter, insekter samt fugl som trives i mer åpent landskap. Hensikten med å åpne opp områder som Bekkasinmyra er dermed å skape et variert landskap og å legge til rette for andre og mer krevende arter. Krattskog med fri utvikling skal vi fortsatt ha, men da ikke overalt. Bekkasinmyra er beiteområdet mellom turveien og vannet nedenfor Østensjø gård. Området er en del av naturreservatet.

Rydde fram hele myra

Bekkasinmyra var i 2010 mer eller mindre helt gjengrodd med kratt, og det var da over 50 år siden området hadde blitt beitet. Fylkesmannen, nå Statsforvalteren, ba Østensjøvannets Venner om å se på mulighetene for å rydde frem den gamle beitemarka. Østensjøvannets Venner er som kjent ikke redde for å ta i et tak, og arbeidet ble etter kort tid igangsatt. Frem til i dag har Østensjøvannets Venner lagt ned over 2500 timer på Bekkasinmyra. I tillegg har Bymiljøetaten og Statens naturoppsyn bidratt med bortkjøring av kvist. Statsforvalteren, som er forvaltningsmyndighet for Østensjøvannet naturreservat, er ansvarlig for arbeidet og har bidratt med midler og utstyr for noe av skjøtselen. Store deler av området er nå

ryddet fram, men fortsatt er det en hel del kratt som gjenstår. Det er ønskelig å rydde fram hele myra, noe vi antar vil ta 2-3 sesonger til. Rydding av Bekkasinmyra er per i dag det største skjøtelsprosjektet ved Østensjøvannet.

Utvidelse av beiteområdet

Høsten 2024 ble beiteområdet på Bekkasinmyra utvidet. Utvidelsen omfatter ca. 60 meter i nordenden og ca. 80 meter i sørenden. Hensikten er også her å skape et mer åpent landskap.

Tilrettelegging for truede arter

Ett av formålene med å åpne opp Bekkasinmyra er å tilrettelegge for truede og sårbare arter. Innenfor reservatet finnes forekomster av blant annet kjempestarr

Slått på Østensjø gård

Legde er korn eller gress som har lagt seg flatt på bakken. Årsaken er vanligvis nedbør og sterk vind, noe som har vært tilfelle for havreåkrene på Østensjø gård. På vestsiden av gården ned mot Østensjøvannet strømmet det til gress, fortrinnsvis hvitkinn-gress, som fikk lett tilgang på korn der store felt lå flatt på bakken. Det ble stedvis beitet helt ned. Nytt grønt gress kom til syne på flere felt.

I slutten av uke 38 og første dag i uke 39 øynet man nok en mulighet til å redde det som var igjen. Særlig på østsiden av gården

mot Østensjøveien synes avlingene å stå bedre. Mandag 23. september gikk skurtreskeren for fullt på dette åkerstykket. Kornet på de andre jordene ble også slått på samme tid.

Kornet på hveteåkrene på Abildsø gård ser det ut til at forpakteren greide å berge det meste av i uke 38. Trolig var årsaken mindre legde pga. kortere aks på hveten.

Her går skurtreskeren for fullt på Østensjø gård. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Aktuelle utbyggingssaker

Det er mange byggeplaner i bydelen, og flere av dem vil på ulikt vis, direkte eller indirekte, påvirke Østensjøområdet miljøpark og de områdene som i forvaltningsplanen er foreslått innlemmet.

Amund Kveim

Bildet viser deler av kabelstrekket fra Skullerudåsen til jordene på Abildsø. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Eterfabrikken

Bystyret avviste 24. april som ventet SPG's klage over at Plan- og bygningsetaten tidligere avviste deres foreslåtte planforslag. Vedtaket var enstemmig. Men, som vi skrev i forrige nummer, politikerne avventer et nytt initiativ. Dette har i skrivende stund enda ikke kommet, men vi forventer at det fremlegges om relativt kort tid. Kapital-kostnaden for eierselskapet, etter å ha brukt nærmere 100 millioner kroner på prosjektet, må være betydelige. Nå er visstnok noen av lokalene midlertidig utleid. Vedlikehold og rehabilitering ser vi dessverre lite til. Det begynner å haste med å få gjort noe, særlig med det gamle fyrhuset med den ikoniske pipen.

Rustad skole

Denne saken er oversendt til politisk behandling, og vi forventer at Byrådet avgir sin innstilling på nyåret. Som kjent mener vi

de har valgt et svært dårlig alternativ, og noen bekkeåpning ligger ikke inne i prosjektet. Åpning av Oslos elver og bekker skal i utgangspunktet skje i forbindelse med regulerings- og byggesaker, og det er helt utrolig at Rustadbekken ikke åpnes, eller tilrettelegges for åpning, når det er kommunen selv som er tiltakshaver. Vi setter vår lit til at Byrådet sender saken tilbake til tegnebordet.

Skøyenåsen skole

Saken ser ut til å være nærmest ferdigbehandlet av Plan- og bygningsetaten, og den skal så videre til politisk behandling. Vi er som kjent svært skeptisk til noen av løsningene det legges opp til. Utnyttelse av skogholtet i vest-nordvest og et gedigent steinamfi med scene i skrånningen ned mot miljøparken er slett ikke ønskelig. Tvert imot, dette er områder som i forvaltningsplanen er foreslått innlemmet i miljøparken.

Låveveien 70

Bystyrets godkjenning av dette store prosjektet ble kjent ugyldig av Statsforvalteren. Saken må derfor behandles på nytt, ikke bare av bystyret, men med full ny høringsrunde som om det var en ny sak. Byrådsavdelingen for byutvikling har i brev til utbygger skrevet at de ønsker at spørsmålet om åpning av Godliabekken skal vurderes på nytt. Det er gledelig.

Lillejordet barnehage

Denne «midlertidige» barnehagen ble etablert inne i Østensjøområde miljøpark i 2007 og skulle bare stå der i en kort periode. Senere er det gitt dispensasjoner for videre drift i 2009, 2012, 2017, 2020 og 2022. Nå har kommunen gitt enda en dispensasjon, denne gangen frem til sommeren 2026. Forlengelsen begrunnes med forsinkelser i fremdriften med etablering av ny erstatningsbarnehage på Oppsal senter.

Skullerud

Det planlegges stortilt utbygging av Skullerudområdet. Dette ligger jo i ytterkant av vårt interesseområde, men planene berører oss indirekte. For det første er det ikke bra med ytterligere boligbygging i Østensjøområdet ettersom det innebærer mer slitasje og forurensning. Det er imidlertid en forutsetning for videre utvikling av Skullerudområdet at kraftlinjene som krysser området legges i bakken. Det er i og for seg bra, men dersom linjene legges i bakken sørover til Rustad skole, vil mulighetene for å finne en ny trase videre nordover minske. Vi har derfor foreslått at man ikke bare legger kablene på denne strekningen i bakken, men at man som et avbøtende tiltak legger kablene i bakken helt fram til trafoen i Plogveien. Med ny teknologi kan man med styrt boring trolig legge kablene i bakken med bruk av bare tre boregroper, f.eks. Rustad skole, Mercantilefeltet vest for Bogerudmyra og Abildsøfeltet. Det har også vært foreslått en ny turvei fra Skullerud langs strekningen der kablene er tenkt lagt i bakken. Her har vi sagt at da bør man samtidig åpne Rustadbekkens vestre løp.

Øvrige saker

Vi har ikke registrert noen ytterligere utvikling hverken når det gjelder E6 Oslo øst (Manglerudtunnelen), Bogerud senter, Oppsal sykehjem eller Områdeplan for Oppsal.

Med ny teknologi kan man med styrt boring trolig legge kablene i bakken med bruk av bare tre boregroper. Bildet viser maskinen som ble benyttet ved styrt boring da fjernvarmeledningen til Hafslund ble lagt under kanalen som forbereder Østensjøvannet med Bogerudmyra i januar 2009. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Kjøp T-skjorte med svanefamilie!

Østensjøvannets Venner har fått nye T-skjorter. Motivet er et stolt svanepar med sine 7 små barn mellom seg. Foreningens logo er også med.

T-skjortene kan kjøpes på foreningens arrangementer for kr. 150. Kan også bestilles ved mail til post@ostensjovannet.no. Ved forsendelse kommer porto i tillegg. T-skjortene finnes i størrelsene 7-8 og 9-11 år, S, M, L, XL, og XXL.

Min reise for Østensjøvannet

Sverre M. Fjelstad og Naturmagasinet i NRK trolbandt det norske folk. Jeg satt som klistret foran TV-skjermen. Min første reise til Østensjøvannet var i 1968 etter at jeg møtte Sverre M. Fjelstad for første gang utenfor bakeriet på Lambertseter. Han fortalte meg om Østensjøvannet og det rike fuglelivet der.

Dette møtet var starten på min sterke interesse og kjærlighet for Østensjøvannet.

Erik Damsgaard

Statsminister Gro Harlem Brundtland i samtale med Erik Damsgaard, Øvind Mæland, Inger Johanne Arnesen og Finn Arnt Gulbrandsen på Abildsø skole 19. august 1989. Her var det valgkampmøte med Østensjøvannet som kampsak. Stemningen var god og latteren satt løst. Ordet "plenifisering" ble nevnt og forklart for statsministeren. Et ord hun aldri hadde hørt før, og klappet Erik på armen og lo høyt og godt. Foto: Scanpix.

Jeg vokste opp på Lambertseter. Mine foreldre var glad i natur og musikk. Interessen for foto kom tidlig og i 1965 fikk jeg mitt første kamera. Gikk i musikalsk barnehage hos Robert Levin og spilte klarinett i Karlsrud skoles musikkorps, begynte tidlig å klimpre på gitaren til mor, og på 70-tallet fylte jeg fritiden med foto, musikk, gitar, bandspilling og Østensjøvannet.

I 1979 ga Oslo kommune ut skjøtselsplanen for Østensjøvannet. Mange fisket og tok seg til rette i de sårbare våtmarks-

områdene. Jeg kontaktet Park- og Idrettsvesenet og fikk de til å lage 20 store plakater med FISKE FORBUDT. Plakatene ble satt opp, men det gikk dessverre ikke mange dagene før plakaten var fjernet av ivrige fiskere.

80-tallet var fylt med foto, musikkprosjekter og turnèliv. På grunn av en skade i venstre arm våren 1988 fikk jeg et ufrivillig avbrekk fra gitarspillingen. Jeg tok en etterlenget tur til Østensjøvannet, og oppdaget til min store forskrekkelse et

dramatisk forfall. Her måtte noe gjøres. Jeg ringte NRK Radio Østlandssendingen og sa at direktøren i Park- og Idrettsvesenet og byrådslederen i Oslo kommune myrder Østensjøvannet. De svarte: «Kan du gjenta det på direkten i morgen tidlig under NRK Østlandssendingen sin nyhetssending kl. 06.30?» Jeg takket ja, og fikk samtidig anledning til å utdype min fortvilelse og bekymring for Østensjøvannets fremtid. Jeg innså at jeg hadde ytret noe mange hadde et sterkt forhold til. Samme dag fikk

jeg nemlig en telefon fra Finn Arnt Gulbrandsen. Finn og jeg møttes, og det var ikke vanskelig å finne tonen. Vi var to sjeler med samme tanker og intensjoner for Østensjøvannet. Han introduserte meg for aksjonsgruppen Østensjøvannets Venner (ØVV) som ble startet allerede i 1983.

Fra aksjonsgruppe til forening

Selvaags reguleringsplaner for Abildsø gård måtte stoppes. Jeg foreslo for Finn at aksjonsgruppen Østensjøvannets Venner burde etableres som en forening. Det ville være mer slagkraftig, og gi bredere støtte for å stå sterkere i en kamp som nå måtte kjempes. Aksjonsgruppen ble samlet til stiftelsesmøte hjemme hos Eirik Wærner 9. november 1988 og foreningen Østensjøvannets Venner var en realitet. Styresammensetningen/interimsstyret som ble valgt denne kvelden var: leder Erik Damsgaard, nestleder Finn A. Gulbrandsen, sekretær Grete Zahl, kasserer Anne-Lise Rom, styremedlemmer Per Mathisen, Øyvind Mæland, varamedlemmer Inger Johanne Arnesen, Randi Aune, Marianne Østby og Kari Lønstad.

Dette var starten på noen av de mest innholdsrike, spennende og kreative årene i mitt liv.

Som partinøytral i en kamp for Østensjøvannet og omkringliggende områder med natur og kulturverdier fikk jeg erfare og lære hvordan samfunnets regelverk

og spilleregler fungerer, hva lover og regler er og hvordan de kan tolkes, og hvilke mekanismer man må ta hensyn til for å nå et mål og vinne en kamp. Spennende og innholdsrike møter med motstandere og allierte krydret hverdagen. Med gode medspillere og en veldig viktig sak som betød enormt mye for mange fikk jeg den boosten og det pågangsmotet jeg trengte. Jeg arbeidet 24/7 med det mål for øyet at Østensjøvannet med omkringliggende områder skulle bli vernet etter Naturvernloven og sikret for ettertiden til glede for nålevende og kommende generasjoner.

Lobbyvirksomhet og kopimaskiner

Interimsstyret var en herlig gjeng med mye kunnskap og pågangsmot. Vi var helt avhengig av å være partinøytrale for få etablert en tverrpolitisk enighet. Uten internett, mobiltelefoner og e-post var det nødvendig å finne allierte med kopimaskiner. Ferden gikk til Rådhusets mange politiske partikontorer. De ble besøkt jevnlig med ØVV's sine budskap, beskjeder og pressemeldinger. Alle kopimaskinene hos de forskjellige politiske partier i Rådhuset ble brukt. Naturvernforbundet, Natur og Ungdom og Verdens Naturfond var også gode bidragsytere. Flere av ØVV's styremedlemmer arbeidet tidlig og sent, og malte store bannere og plakater når det gjaldt som mest. Finn og jeg produserte presse-

meldinger på løpende bånd og leverte de før sola stod opp for å holde saken varm. Post til foreningen gikk til Manglerud kirke hvor Øyvind Mæland var kapellan. Han stod sterkt på barrikadene når det gjaldt som mest.

Fantastiske frivillige

Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond og ØVV arrangerte i 1991 Østensjøaksjonen. Formålet var å samle inn midler slik at man kunne få stanset forfallet og restaurere Abildsø gård. Telenor stilte opp med titalls gratis telefonlinjer, og Ekeberg skole stilte sine lokaler til disposisjon. Styret og frivillige bemannet telefonene og ringte rundt i fem bydeler i Østensjøbyen og vervet bøssebærere til innsamlingsaksjonen. Penger skulle samles inn, og vi fikk godkjenning fra Innsamlingskontrollen. Politiet hjalp oss under aksjonen og de mottok pengene for overlevering til banken. Underskriftskampanjer ble holdt på T-banestasjoner og flere steder i bydelene. Oppslutningen var stor og svært mange skrev under på oppropet om Vern av Østensjøvannet - den uerstattelige arven.

På et valgkampmøte på Roa i 1989 var Gro Harlem Brundtland og Olav Selvaag. Vi møtte opp og midt under møtet avbrøt vi forsamlingen. Jeg henvendte meg til Olav Selvaag og sa: «Vi har her 20.500 underskrifter for vern av Østensjøvannet og dets nærområder. Dette er viktige stemmer

Fra debattmøtet på Østensjø gård om Østensjøområdet våren 1989. Toppolitikere, byråkrater og verneinteressene deltok på møtet. Fra venstre: Ole Jacob Frich (AP), forfatter Thorvald Steen, Ida Fossum Tønnesen, Ola Raade (Park- og idrett), Erik Damsgaard (leder i ØVV) og Ole Petter Bjerkek, Byantikvaren. Foto: Grete Zahl

Østensjøvannet mot Østensjøgårdene. Foto: Erik Damsgaard.

i en valgkamp og de vil bety veldig mye for de politiske partier som støtter vår sak». Da reiste Olav Selvaag seg og forlot valgmøtet.

Dokumentmappa

Vi arbeidet med å få til en dokumentmappe som skulle inneholde skriftlig støtte fra politiske partier, foreninger, Lions- og Rotary-klubber, idrettslag, organisasjoner m.fl. Mappen ble trykt opp i flere hundre eksemplarer og delt ut til alle politiske partier, Stortinget, saksbehandlere, departement og alle andre instanser som var involvert i saken. Dokumentmappa viste seg å bli et svært verdifullt og viktig bidrag for foreningens arbeid. Miljøvernminister Sissel Rønbeck sa, etter å ha mottatt og lest dokumentmappa: «Boka ga mersmak. Beste politiske dokument jeg har sett på lenge. Her er det mye vilje til forandring og nytenkning. Et visjonært dokument preget av stor realisme».

Anerkjennelse og priser mm.

ØVV vant Miljø- og kulturvernprisen i 1991, og deltok i Conservation Awards finale i Wien med de andre 31 deltagerne i Europa som hadde vunnet sine lands priser. Jeg reiste til Wien sammen med Norges og verdens første miljøvernminister, professor og botaniker Olav Gjærevoll. Under mottagelsen i rådhuset i Wien møtte jeg David Bellamy som spurte meg hva jeg skulle presentere neste dag. Jeg svarte Østensjøvannet i Oslo, the smallest area in the world with the highest density of species. Hvorpå Bellamy svarte: «No sir, you are wrong. The smallest area in the world is in

Hong Kong and it's 4 square kilometers big». Det benektet jeg og svarte tilbake at Østensjøvannet er kun 1,8 square kilometer stort. Rett før den avgjørende finalerunden kom David Bellamy opp på scenen. Han henvendte seg til publikum og fortalte om vår lille samtale to dager før og sa: «I am sorry, I was wrong, mr Damsgaard is right. Østensjø lake is the smallest area». Så tok han frem hånda og sa: «What a great presentation and project you have». At Bellamy kom opp på scenen var en seier i seg selv, og jeg svedte rundt på en liten myk god sky de to neste dagene jeg var der. Stor stas! Marianne Østby sin oversettelse av dokumentet jeg lagde og presenterte under finalen av Conservation Awards ble lagt merke til, og jeg kunne trygt dra i land 2. plass til ØVV. Nyheten fikk ingen store overskrifter i norske medier, men ble kun nevnt med liten skrift på myk-nytt på tekst-tv.

ØVV fikk også flere priser: Venstres Miljøvernpris og Nordiska Landskaps Kulturvernpris. Selv er jeg stolt av å ha fått foreningens Sothøne-pris, Oslo Lions/ Abildsø-Mangleruds Hederspris og pris fra Østensjø St. Georgs Gilde i 1992.

Jeg minnes en spennende tur rundt Østensjøvannet sammen med 1001-klubben til WWF Verdens Naturfond. Der var lorder og Aga Khaner fra India. Halvveis rundt vannet rett utenfor Søndre Østensjø gård rekker en av deltagerne hånden i været og sier: «Let's buy this area» til stor applaus fra de andre. Det satte selvsagt tanker i sving under middagen samme kveld.

Under vårt samarbeide med ABB-Miljø og Clean Air Games på Lambertseter idrettsplass, løp Olympiske gullmedaljører Lindford Christie og Colin Jackson sammen med norske utøvere, for et bedre miljø, ren luft og Østensjøvannet.

Medlemsbladet Sothøna er jeg veldig glad for at vi fikk etablert. Sothøna er en viktig bidragsyter med informasjon om alt arbeid foreningen utfører. Informasjon og kunnskap om det rike dyre- og plantelivet, limnologien, kulturverdiene, menneskene og gårds-historiene og andre elementer tilknyttet området har kommet på trykk i Sothøna takket være styret, medlemmer og andre frivillige sitt bidrag. En stor takk til Selma Monsen sitt engasjement og samarbeid med å få Sothøna etablert og realisert.

Jeg arbeidet med en idé om et undervisningsopplegg for barnehager og skoleverket i Oslo. Det første idéutkastet ble presentert på Universitetet i Oslo, og jeg ble overrasket over hvor positive alle de tilstedeværende ble. Inger Johanne Arnesen, som dessverre ikke er blant oss lenger, var i fyr og flamme. Hun ga meg verdens beste klem og sa: «Du må bare være kjempestolt. Alle her er veldig imponert over det du har laget og presentert her i kveld». Dessverre fikk jeg aldri ferdigstilt undervisningsopplegget.

Årene mine med ØVV var intense. Flammen og min kjærlighet for Østensjøvannet brant sterkt i årene 1988-1993. Mine dagboknotater fra disse årene viser en agenda fullstappet med møter, konferanser, foredrag, intervjuer, foreningsarbeid og mye

mer. Jeg ser tilbake på kreative og svært innholdsrike år i mitt liv i arbeidet ved å stå i front og kjempe Østensjøvannets sak sammen med Østensjøvannets Venner. Det var ekstremt lærerikt og ble en utrolig flott reise. Jeg minnes spesielt de lange, gode og verdifulle samtalene jeg hadde sammen med Finn Arnt Gulbrandsen og Øyvind Mæland. Dette vennskapet ga meg styrke og energi. Finn hadde god nese for hvordan prosessene i politikken og styringsmekanismene i kommunen fungerte. Det ga meg en rask lærekurve og forståelse for hvilke knapper som var viktige å trykke på.

Seier

Med min reise har jeg spolt tilbake til starten og gjort et lite dypdykk i historien. Østensjøvannet ble fredet av Kongen i statsråd i 1992. Vi vant kampen og kunne heise flagget til topps. Dette var en enormt stor bragd for ØVV, og jeg føler i dag at jeg var en viktig brikke i kampen for at Østensjøvannet ble fredet. I dag fremstår Østensjøvannet som et hyggelig rekreasjonsområde. Folk flest tar dette for gitt, men hadde politikere og utbyggere på 80-tallet gjort som de ville, hadde alt gått tapt.

Jeg kan bekrefte at jeg ble litt sliten mot slutten av min periode i styret. Nesten fire år uten fast arbeid og minimalt med inntekt var tøft og jeg var nødt til å gjøre andre prioriteringer. En utrolig innholdsrik periode sammen med en fantastisk gjeng var over.

Kjærligheten og flammen i meg brenner fortsatt like sterkt for Østensjøvannet. Min reise for kjærligheten til miljøet, naturen og alt levende omkring oss vil aldri ta slutt. Heller ikke reisen videre og turene rundt Østensjøvannet.

Jeg ser frem til å få holde et foredrag for foreningen med historier og bilder fra min tid som leder i de første årene med ØVV som forening 1988-1993.

De tre lederne i Østensjøvannets Venner ved Østensjøvannet i 2003. Fra venstre Amund Kveim, Finn A. Gulbrandsen og Erik Damsgaard. Foto: Leif-Dan Birkemoe

Erik Damsgaard.

Naturvernprisen deles ut i 1991. Erik Damsgaard mottar prisen av juryens formann, Naturvernforbundets tidligere leder, Ragnar Vik. Til venstre tidligere miljøvernminister Olav Gjærevoll og deretter adm. direktør i Ford Motor Norge Jan Brentebraaten (sponsor av prisen). Foto: Finn Gulbrandsen.

Østensjøvannets Venner

I perioden 1983 til 1988 var Østensjøvannets Venner en løst sammensatt gruppe entusiaster. Forening ble først formelt etablert i 1988, og Erik Damsgaard ledet fra da av foreningens arbeid i fem viktige år.

Damsgaard ble etterfulgt av Finn Arnt Gulbrandsen som hadde vært med i arbeidet fra første dag, ledet arbeidet fra 1993 i sju år frem til år 2000. Gulbrandsen sitter fremdeles i styret som nestleder, og har derved vært den desidert mest sentrale person i foreningens nå over førtiårige arbeid.

Amund Kveim overtok ledelsen i år 2000 og er derved nå i sitt 25. år i dette vervet.

Mitt Østensjøvann: Gaute Eiterjord

Gaute Eiterjord er 28 år, doktorgradsstipendiat ved NMBU og bor på Oppsal.

Gaute Eiterjord intervjuet av Finn A. Gulbrandsen

Gaute Eiterjord

Lappfiskand.

Kva er bakgrunnen din?

Eg har vore interessert i naturen så lenge eg kan hugsa, men blei særleg engasjert då eg blei med i Natur og Ungdom som fjortenåring. Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja og internasjonal solidaritet motiverte meg. Etter vidaregåande endte eg opp i Oslo for å jobba i Natur og Ungdoms sentralstyre, og blei seinare leiar i organisasjonen. Det var ein intens periode kor eg dreiv med alt frå å møta politikarar på Stortinget, arrangera sommarleir med 400 ungdommar i Lofoten, aksjonera sivilt ulydig for å stansa dumping av gruve slam på Vestlandet og koordinera dei massive skulestreikane for klimaet i 2019.

Kva driv du med nå?

Eg har akkurat starta på ein doktorgrad i skogøkologi, på prosjektet BioDivAbove¹.

Der er målet vårt å utvikla nye måtar å kartlegga skog på, med alt ifrå DNA-teknologi til laserskanning frå fly, for å betre kunne ta vare på det viktige naturmangfaldet som finst i skogen. Skogen er delen av norsk natur med både flest artar og flest utrydningstruga artar, og det kjenst derfor veldig meningsfylt ut å jobba med dette.

Du kjem jo frå Stavangerkanten. Korleis fekk du høyra om Østensjøvannet?

Eg kjente til Besøksenter våtmark Jæren ved Mosvatnet i Stavanger. Eg har brukt Mosvatnet mykje opp i gjennom, først og fremst til å springa rundt, men seinare og for fuglekikking og botanikk. Østensjøvannet var i grunn ein opplagt plass å oppsøka i Oslo for å finna eit liknande miljø, både for naturopplevingar og for å kopla av med joggeturar.

Fortel litt om første gongen du var ved Østensjøvannet

Under koronapandemien fekk eg og sambuaren min tida til å gå ved å sykla rundt i Oslo for å oppleva naturområde me ikkje hadde vore i før. Me hadde mellom anna eit prosjekt kor me ville følga alle Osloelvene frå utspring til utløp. Eg hadde hørt at fuglelivet rundt Østensjøvannet var spennande, og det levte absolutt! Då me flytta til Oppsal var det nok mykje på grunn av nærleiken til Østmarka, men òg Østensjøvannet.

Du har tidlegare fortalt at du er interessert i botanikk. Kva er bakgrunnen for det?

På vidaregåande fekk me i oppgåve i biologifaget å laga herbarium, og det gjorde meg nyfiken på å læra namna på alt eg såg rundt som vaks omkring i vegkantane, langs strendene, i skogen og på fjellet.

Planteinteressa har seinare utvida seg til å gjelda andre artar av sopp, mose og lav. Eg sluttar aldri å bli fascinert av mangfaldet som finst ute i naturen, og kvifor somme artar veks ein plass, men ikkje ein annan plass. Ikkje minst er det ei god moglegheit til å komma seg ut på tur til nye stader.

Har du nokre spesielle opplevingar ved Østensjøvannet du vil dela med lesarane?

Det er gøy når det dukkar opp noko eksotisk, som lappfiskanda i vinter. Den hadde eg berre sett på bilete før, og det var veldig gøy å sjå den sjølv! Men vanlege artar kan og gi spesielle opplevingar, som rådyr som beitar rett ved veggen, eller dei store mengdene gress som kjem under trekket. Eg blir og glad når hettemakene kjem, sjølv om det er trist å tenka på den store nedgangen bestanden har hatt dei siste tiåra. Desto viktigare blir det då å sikra stader som Østensjøvannet.

Med studiebakgrunnen din, korleis trur du klimaendringane påverkar Østensjøområdet generelt og sjølve vatnet spesielt?

Eg har berre heldt litt på med ferskvass-økologi, så eg er nok ikkje den fremste til å svare på dette. Men eg vil tru at eit grunt og næringsrikt vatn som Østensjøvannet definitivt vil bli påverka av høgare temperaturar og meir ekstremnedbør. Varmen kan gi auka planteproduksjon i og rundt vatnet, og meir vatn kan gi erosjon. Det blir viktig å sikra kantsonene langs vassdraget, og restaurera område som kan restaurerast for å motverka negative effektar klimaendringane kan ha for vasskvaliteten.

Det finst ca. 450 planter i dette området på maks 1,5 kvadratkilometer der monokulturlandskap preger ganske store deler av landskapet. Kva kjem det av at Østensjøområdet husar så mange ulike planteartar?

Godt spørsmål! Oslo er generell ein veldig artsrik kommune, og både berggrunn, klima og plasseringa bidrar til dette. I tillegg har jo menneskesamfunnet dyrka mat og planter her i lang tid og på den måten brakt inn nye artar. At det er så mykje rundt akkurat Østensjøvannet vil eg tru skuldast at det er mykje forskjellig natur her. Det er forskjellige typar skog og våtmark, samt både tradisjonelle og meir moderne jordbruksareal. Eit mangfald i naturtypar gir og mangfald i kor mange artar som finst ein plass.

Rødøyevannymfe

Rødøyevannymfe er en stor vannymfe som trives ved stillestående vann med vannliljeblader. Hannen er svart og blå med påfallende røde øyne. Kroppslengde 35–38 mm, vingspenn 45–52 mm. Hunnen har mer brunlige øyne, og kroppen er gulgrønn med nesten helsvart overside.

Arten er utbredt langs hele kysten fra Østfold via Oslo til Hordaland. Den finnes videre flekkvis langs kysten til Nordland. Flytid: Sent i mai til august, med tyngdepunkt i juni og juli.

Kilde: Artsdatabanken.

Rødøyevannymfe, hann, på en fuglefjær. Foto: Jenny Sillerud.

1. Kartlegging av biologisk mangfold av skog ovenfra (BioDivAbove)

Sæves Gravsteiner A.S.

Vår gravstein - din trygghet

familier kan komponere gravstein ved bruk av «Steinbygger'n».

5 års opprettingsgaranti

20 års materialgaranti

**Navntilføyelse, på eksisterende gravsteiner koster fra 6900kr alt inkludert.*

Maria Dehli vei 40, Port 11, 1083 Oslo | Tlf: 23 30 05 30 | post@gravstener.com

10% avslag ved henvisning til denne annonsen. Gjelder ut april 2025.

Arealnøytralitet – hva er det?

Arealnøytralitet er et nytt ord som uttrykker et mål om å unngå tap av natur. FNs naturpanel fastslår at endringer i arealbruk er den viktigste årsak til tap av naturmangfold.

Leif-Dan Birkemoe

Langerudbekken rensepark består av flere dammer som slynger seg gjennom våtmarken. Bildet viser bekken 22. mars 2007, to år etter åpningen. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Arealnøytralitet refererer til prinsippet om å balansere utbygging og naturbevaring slik at det totale arealet av naturlige områder forblir uendret. Det betyr at for hver kvadratmeter natur som bygges ned, skal tilsvarende areal enten restaureres eller opprettes et annet sted.

Innenfor et landområde, et fylke eller en kommune lar dette seg lettere gjennomføre enn når området er lite, slik som Østensjøområdet miljøpark.

«Arealplan-hierarkiet»

I offisielle fremstillinger, gjerne kalt «arealplan-hierarkiet», er det satt opp en prioritert rekkefølge for tiltak:

1. Unngå nedbygging av natur.
2. Avbøte med andre miljøtilpasninger.
3. Restaurere, tilbakeføre tidligere ødelagt natur.

4. Kompensere, flytte eller gjenskape tilsvarende andre steder.

For Østensjøområdet miljøpark er selvsagt høyeste prioritet å unngå nedbygging, altså punkt 1. Prioritet 2, avbøting, har vært benyttet særlig en gang i forbindelse med etableringen av Rustad kunstgressbane. Da ble det avsatt midler til å gjenåpne Langerudbekken på en slik måte at rensing av vannet ble gjort mulig. Renseparken består av flere dammer som slynger seg gjennom våtmarken. En av dammene har en øy som rasteplass for fugler. Et meget godt tiltak, lenge før ordet arealnøytralitet oppsto. Åpning fant sted i 2005 med restaurering i 2016. Avbøtende tiltak burde være regelen når en bit av miljøparken omreguleres. Tilgjengelig areal, eid av Oslo kommune, burde legges til i miljøparken når noe tas ut.

Ambisjon

Arealplaner bestemmes i dag hovedsakelig av kommunene og de er derfor de viktigste aktørene til å gjennomføre arealnøytralitet. Ifølge miljøorganisasjonen Sabima var det i 2020 tre kommuner som oppga at de arbeidet for arealnøytralitet. Dette har økt jevnt og i 2023 var det 80 kommuner som arbeidet med arealnøytralitet. Målet må være alle kommuner.

En overordnet målsetting for Oslo kommune er gjenbruk og fortetting av eksisterende byområder for å unngå nedbygging av naturområder. Dette inkluderer transformasjon av gamle industriområder til bolig- og næringsområder. Men denne generelle målsetting er til liten hjelp for miljøparken.

At Oslo kommune har uttrykt ambisjon om arealnøytralitet er et godt utgangspunkt for å stanse bit-for-bit nedbygging, ved å avbøte eller kompensere natur i hvert enkelt tilfelle når areal omreguleres. Det er randsoneareal eid av kommunen som i første rekke kan kompensere for tap av areal i miljøparken. Det er heller ikke så lett å kompensere eller flytte (punkt 4) et tapt naturområde når miljøparken har begrenset utstrekning. Det ideelle er null tap av natur i Østensjøområdet miljøpark.

Nedbygging av leveområder og fragmentering av økosystemer er den dominerende årsaken til at naturmangfoldet forringes. Slik arealbruk har over tid medført at mange arter er truet eller står i fare for å bli utryddet.

Det sies og skrives mye om behovet for å bevare natur. Men prinsippet om arealnøytralitet er i dag kun en ambisjon, dessverre uten forankring i lovverket, slik det er for flere forhold som berører natur.

Kilder:
Store norske leksikon.no,
Sabima.no
Kommuneplanens arealdel: Oslo fram mot 2040.

Miljøprisen 2024 til Oppsal skole

Elvene på Oppsal skole, 5. trinn, ble ved en seremoni på skolen 23. oktober hedret med miljøprisen til Østensjøvannets Venner 2024 for godt utført Ruskenarbeid våren 2024 mens de enda gikk på 4. trinn.

Tekst: Lise M. Johansen. Foto: Leif-Dan Birkemoe

I fremre rekke fra venstre: Ludvig Løkken Svendsen som mottok diplom og Lars Simon Syrdal Aanderaa med vandreprisen. Fra venstre i bakre rekke: prosjektleder i Oslo kommune Camilla Magnus, Oslo kommunes ruskengeneral Jenny Wallheden Krohn, rektor Jack Heidner, styreleder i Østensjøvannets Venner Amund Kveim og lokal ruskengeneral i Østensjøvannets Venner, Lise M. Johansen.

Rektor Jack Heidner ønsket alle velkommen i skolens aula der 58 spente elever var samlet til prisutdeling.

Amund Kveim, styreleder i Østensjøvannets Venner, forklarte hvordan vannets kretsloop fungerer og at søppel lett finner veien via nærmeste bekk og deretter ned til Østensjøvannet. Ringen på en smoothieflaske kan feste seg rundt nebbet til en and og dermed hindre den å spise. Fiskesnører skal heller ikke kastes, det fører til at fugler lett får snøret rundt beina. Dette illustrerte Amund med bilder fra hendelser ved Østensjøvannet. Amund spurte om hva elevene fant av søppel.

Svaret var ikke overraskende at plast var det mest av.

–Hvis dere tar en tur ned til vannet hver skoledag et helt år og ser en ny fugleart hver gang dere besøker vannet, har dere sett hele 237 arter, forklarte Amund. Det er nemlig det antallet fugl som er observert i området. Amund nevnte også Besøkscenter Våtmark på Bakkehavn som et godt lærested om naturen rundt Østensjøvannet.

Det var i år 8 skoler som deltok med rydding i området rundt Østensjøvannet. Amund takket elevene ved Oppsal skole som gjorde størst innsats denne gangen.

Jenny Wallheden Krohn, Oslo kommunes ruskengeneral, takket elever og lærere for den veldig viktige jobben de hadde utført på våren i år og håpet de ville fortsette med å «ruske».

Vandreprisen, et innrammet fotografi av en stokkand tatt av naturfotografen Ståle Dahlberg (Biofoto), og diplom ble delt ut. Det var elevrådsrepresentantene Lars Simon Syrdal Aanderaa og Ludvik Løkken Svendsen som tok imot på vegne av hele trinnet.

På vei ut fikk de flinke elevene et par sokker hver med Rusken logo som Jenny og prosjektleder Caroline Magnus hadde med seg som takk fra Oslo kommune.

Hvitsteinkløver og legesteinkløver – to fremmede arter i samme familie

Hvitsteinkløver har i sommer fremstått med store bestander ved Østensjøvannet.

Legesteinkløver har vært langt mindre fremtredende, men har stort sett vokst på de samme områdene som hvitsteinkløver. Begge er i erkeblomstfamilien og svært er invaderende.

Leif-Dan Birkemoe

Hvitsteinkløver er en fremtredende plante som i sommer vokste i en stor bestand i feltet mellom Østensjøveien og turveien langs Østensjøvannet. Planten kan bli 30–150 cm høy og har 3-koplete blad.

Legesteinkløver blir 40–120 cm høy og har småtannede blader. Blomstene er gule og sitter i lange, smale klaser. Her fra feltet mellom Østensjøveien og turveien langs Østensjøvannet.

Hvitsteinkløver

Hvitsteinkløver er en fremmed art som har spredt seg utenfor sitt naturlige habitat. Den kan konkurrere med og fortrenge stedege planter, noe som påvirker det lokale økosystemet negativt. Hvitsteinkløver formerer seg effektivt gjennom frø, og dens tette bestander kan raskt etablere seg i nye områder. Planten bør derfor bekjempes. Best er det å fjerne hvitsteinkløver manuelt ved å trekke plantene opp med røttene. Dette er spesielt effektivt hvis man har få planter, men med store bestander er det ingen lett oppgave.

I sommer var hvitsteinkløver en fremtredende plante i feltet mellom Østensjøveien og turveien langs Østensjøvannet, men også flere andre steder i miljøparken. En stor bestand fant vi rett sør for fugleskjulet, langs turveien. Hvitsteinkløver inneholder stoffer som kan være giftige for både mennesker og dyr. Direkte hudkontakt med planten kan også forårsake hudirritasjon hos noen mennesker.

Slik det er for mange fremmede planter, har hvitsteinkløver også flere bruksområder. Den kan brukes som en kilde til biodrivstoff, spesielt på grunn av sitt høye innhold av olje.

Røttene til hvitsteinkløver bidrar til å forbedre jordstrukturen og øke nitrogeninnholdet i jorden. Hvitsteinkløver tiltrekker bier og andre pollinatorer, noe som er viktig for pollinering av andre planter.

Bestanden sør for fugleskjulet ble i juli fjernet av Bymiljøetaten, men de fleste andre bestander forble urørt.

Legesteinkløver

Legesteinkløver er også en fremmed plante som kan fortrenge stedege planter og har følgelig høy økologisk risiko.

Hvitsteinkløver (*Melilotus albus* eller *M. alba*) er en toårig urt i slekten steinkløvere og tilhører erkeblomstfamilien. Planten kan bli 30–150 cm høy og har 3-koplete blad med tannfliker. Blomstene er helt hvite, og blomsterbelgen minner om en liten nøtt. Hvitsteinkløver trives nær kulturmark og tettbygde strøk i Norge, spesielt på Østlandet. Den er naturlig i Eurasia, men har spredd seg til andre verdensdeler. Planten finner vi på fremmedartlisten og utgjør en svært høy økologisk risiko. Blomstringstiden er fra juni til august.

Legesteinkløver (*Melilotus officinalis*) er en toårig urt i erkeblomstfamilien. Legesteinkløver blir 40–120 centimeter høy og har 3-koplete, småtannede blader. Blomstene er gule og sitter i lange, smale klaser. Frukten er en eggformet belg med ett frø.

Arten vokser i veikanter og på avfallsplasser over hele landet. Tydelig spredd ved transport. Opprinnelig kommer den fra Sør-Europa, Asia og Nord-Afrika.

Den forekommer flere steder i miljøparken, men i langt mindre bestander enn hvitsteinkløver. Den har langt på vei de samme egenskaper som hvitsteinkløver, inkludert rask spredning og mulige giftstoffer. Navnet forteller at planten har vært benyttet som medisinsplante på en rekke områder.

Blomstene er gule og skiller seg tydelig fra hvitsteinkløver. Den blomstret til langt ut i oktober, slik vi kunne se i rabatten mellom Østensjøveien og turveien, på samme sted som hvitsteinkløver, men den var for lengst avblomstret.

Kilder:
snl.no, wikipedia.org, artsdatabanken.no, biologiportalen.no og copilot.microsoft.com.

OPPSAL SAMFUNNSHUS SELSKAPS- OG MØTELOKALER

OPPSAL SAMFUNNSHUS

I bydelens hjerte

Vetlandsvn. 99/101 - 0685 Oslo

Tlf. 23 12 65 40

Lyse og trivelige selskaps- møte- og konferanselokaler til leie på dag og kveld. Vi har lokalalternativer som kan dekke fra 10 til 150 personer.

www.oppsalsamfunnshus.no

Det siste vers?

Nei, ikke Ibsens siste vers. Heller ikke siste vers av «Ja, vi elsker». Det gjelder sanglerkas siste skrik.

Antall sanglerker som jubler høyt i sky i Norge har blitt mer enn halvert de siste 50 år. Mer enn en tredjedel av våre norske fuglearter står på den nasjonale rødlista over trua arter.

Vi kan ikke vente på sanglerkas siste vers, siste strofe. **– Da er det for sent!**

Hjelp oss med å verne om naturen og fuglelivet. BirdLife Norge tilhører verdens største grasrotbaserte naturvernorganisasjon. Meld deg inn nå. **– Ikke vent til det er for sent.**

oa.birdlife.no
– Vi tar fuglevern på alvor!

BirdLife NORGE | avdeling Oslo og Akershus

Funn av nye arter ved Østensjøvannet i 2024

Hittil i 2024 er det funnet 8 nye arter ved Østensjøvannet. Det betyr ikke at alt er såre vel i miljøparken. De som skriver rødlistene om insekter, understreker hvor utsatt og sårbare artene er på grunn av områdets beliggenhet, slitasje (tråkk) og forurensing. Foreløpig er kun ett av funnene validert.

Ved Grete Edholm (sopp) og Finn A. Gulbrandsen.

1. Sumpsanger* (*Locustella luscinioides*) Arten er 13,5 til 15 cm lang. Utseende fremgår av bildet. Sangen likner veldig på sangen til gresshoppesangeren. Den hekker mest i takrørskoger, men kan også bygge reir i dunkjevlefeldt eller annen tett vegetasjon. Arten er ikke påvist hekkende i Norge. Kun femti observasjoner er rapportert til artsobservasjoner i landet fra 2000 til 2024.

Sumpsangeren hekker mellom april og juni. Hunnen legger 2-6 egg som ruges i 10-12 dager. Reiret legges ofte nær bakken eller vannflaten slik at det er svært utsatt for predasjon.

Ved Østensjøvannet ble den observert av Asbjørn Strand i Vadedammen 23. juli 2024.

Som alle andre nye funn må også dette funnet godkjennes av den lokale sjeldenhetskomiteen til BirdLife Oslo og Akershus.

2. Bleikveronika* (*Veronica serpyllifolia*) Ble tidligere kalt snauveronika. Den tilhører kjempefamilien.

Bleikveronika er ca. 15 cm høy, med krypende stengel. Planten har lysegrønne, korte blad. Arten har til vanlig en rik blomsterstand med 4-5 mm brede blomster. Disse har hvite eller bleikblå kronblad med mørke årer.

I Norge blomstrer bleikveronika i juni. Planten vokser på fuktige gressgrodde steder og er vanlig i det meste av landet, men sjelden lengst i nord. Planten finnes ofte på plenarealer.

Funnet i miljøparken av Gaute Eiterjord 16. mai 2024 på plenen nord for Oppsal terrassehus.

Bleikveronika er imidlertid ingen egen art, bare en variant av arten.

Biller

Her i landet finnes om lag 3.700 billearter. Ved Østensjøvannet er det funnet 712 arter. I tillegg er det 49 artsfunn som ikke er validert.

3. Reinfannbladbillen* (*Galeruca tanacetii*) tilhører familien bladbiller.

Arten lever på urter og gress, blant annet på reinfann som har gitt billen navnet. Den er mellom 6 og 12 mm lang. Hunnen legger store mengder egg, og bakkroppen blir oppsvulmet før eggleggingen. Larvene er svært forskjellig fra de voksne både når det gjelder måten å leve på og kroppsbygning. Mellom larvestadiet og det voksne utseende er reinfannbillen inne i en hvileperiode

(puppestadiet) der indre og ytre organer endres. Billen finnes i hele landet nordover til og med Nordland. Den er funnet ved Lilleskogen/Østensjøvannet av Svein Joar Horve 1. juli 2024.

Tovinger

I Norge er det registrert over 6.000 tovingearter. I Østensjøvannet er det funnet 560 arter. 63 arter er ikke validert.

4. Anthmyia procellaris* er en tovinge tilhørende familien grønnaksfluer. Arten blir mellom 5 og 7 millimeter lang. Den har fløyelsmyk svart farge på gråaktige markeringer med tre svarte flekker på brystkassa. Nakne øyne og kraftig snabel. Arten foretrekker skogkledde habitater eller rader av hekk. Arten elsker å oppholde seg i sola og har flyvetid fra vår til høst. Larvene oppholder seg gjerne i fuglereir og lever av fuglemøkk. De voksne livnærer seg på nektar, pollen og ekskrementer. Den er funnet i reservatet på vestsiden av vannet av Svein Joar Horve 1. juli 2024.

5. Svart stankstiletflue* (*Pandivirila eximia*) er en tovinge som tilhører familien stiletfluer. Dette er en ganske liten familie her i nord av middels store, slanke, hårete fluer. De trives spesielt godt på solrike og tørre lokaliteter, men finnes også i skogkanter.

Utseende fremgår av bildet. Hodet er lite tydelig, og kroppen har en silkeaktig glans. Larvene er lange, tynne og marklignende, tilsynelatende delt i 20 ledd. Kroppen har en silkeaktig glans. Funnet nær Østensjøvannet 3. juni 2024 av Svein Joar Horve.

Blomsterfluene

Blomsterfluene tilhører tovingene. Man regner med at det finnes over 350 blomsterfluearter her i landet. Hele 99 arter av funnene ved Østensjøvannet er validert og dermed sikre. I tillegg er fire arter ikke validert. Det betyr at ca. 30 % av landets blomsterfluearter er funnet ved Østensjøvannet.

6. Ringet strandblomsterflue

Ringet strandblomsterflue (*Parhelophilus consimilis*) ble funnet den 24. juni 2024 i sydenden av Østensjøvannet av Michael Hundeide. Han sendte bildet til Tor Bollingmo, biolog med spesiell kompetanse innen pollinerende insekter, som bestemte arten. Deretter sendte Østensjøvannets Venner Hundeides bilde til Geir Söli, som

igjen kontaktet en av toppeksperterne på blomsterfluer i Norge, Tore Nielsen. Nielsen konkluderte med samme bestemmelse som Bollingmo. Dermed er funnet validert, og nok en rødlistet blomsterflueart er funnet ved Østensjøvannet. Arten er rødlistet som sårbar (VU) og er kjent fra 25 lokaliteter i Sør-Norge fra Rogaland i vest og via Sørlandet til Oslo og til sørlige deler av Innlandet.

Ringet strandblomsterflue forekommer i forskjellige typer våtmarker i lavlandet, for eksempel ved bredden av dammer og innsjøer og på torvmyrer. Flua flyr i strandsonen eller rundt høyvannsvegetasjon, og finnes sjelden lenger unna stillestående vann enn noen få meter. Larven er så langt ikke beskrevet (Bartsch mfl. 2009).

Levestedene til arten er ustabile; de vokser gradvis igjen og blir «tørrmark», som så utelukker artens videre eksistens. Arten er videre sårbar for vannforurensning, inklusive overgjødning, drenering og andre arealinngrep som reduserer kvalitet eller utbredelse av egnede våtmarker.

Dette er det eneste funnet i Oslo av en meget sjelden art.

Sopp

7. Ildkjuke* (*Phellinus alni*)

Stilksporesopp i Hyenochaetaceae-familien. Slekt: Ildkjuker.

Ildkjuke er en vanlig kjuke som vokser på diverse løvtreslag. Den har treharde, hovforma hatter med bredt avrunda kant og mørk hattoverflate. Den er meget lik andre arter i slekten og det er få sikre kjennetegn som skiller nærstående arter. Ildkjuke er funnet i hele landet.

I miljøparken er arten registrert ved Bogerudmyra Vest 2. februar 2024 av Frank Alm Haugen.

8. Flakkjuke* (*Phellinus laevigatus*)

Stilksporesopp i Hymenochaetaceae-familien. Slekt: Ildkjuker.

Flakkjuke er en vanlig kjuke som vokser i blandingsskog på bjørk. Den er resupinat (vokser som en skorpe på treet uten en hattkant, som skigardkjuke) og trehard med brunt porelag. Arten skiller fra lignende arter på den resupinate voksemåten på bjørk. Flakkjuke er funnet i hele landet.

I miljøparken er arten registrert ved Abildso NØ 29.05.2024 av Frank Alm Haugen.

*funnet er ikke validert.

Beitene sommeren 2024 – et rolig år

En mer normal sommer enn i 2023. Ingen ekstrem varme og ingen voldsomme nedbørmengder. Ingen problemer på beitene, hverken på Bakkehavn eller på Bekkasinmyra.

Tekst: Tore Nesbakken. Foto: Leif-Dan Birkemoe

Her er alle 8 sauene på vandring langs gjerdet.

Sauene var svært sosiale og satte pris på kontakt med forbipasserende.

Bakkehavn

For sjette år på rad var det kyr på beitet og atter en gang var det de «faste gjestene» som var på besøk; Buste, Tjorven og Blondi. Dyrene ble utplassert av sin eier Lise Hartviksen den 30. mai, en uke tidligere enn i fjor. Dyrene kom rett fra fjøset i Nittedal til masse frodig grønt gress på Bakkehavn. Ute av lastebilen løp alle tre raskt mot kjente marker – her har vi vært før! Etter mer enn 3 måneders beite på Bakkehavn ble dyrene hentet hjem til Nittedal av Lise den 5. september. I år gikk det greit å få dyrene inn i lastebilen, og så var beitesesongen på Bakkehavn over for nok et år.

Også i år var det et kort besøk av sauer.

På Østensjødagen 8. september var Lise tilbake med en flokk med sauer. Lise ble assistert av Kristin Løkkemo som hadde med seg gjeterhunden Zoey. Zoey er 7 år gammel og er en erfaren og premiært gjeterhund. Ute på beitet demonstrerte Kristin og Zoey teknikken med samling av sau ved hjelp av gjeterhund. Et veldig populært innslag som samlet mange tilskuere hver gang det ble gjennomført. Se side 49.

Takk til Lise både for lån av beitedyrene og for oppvisningen med gjeterhunden på Østensjødagen. Vi ønsker dem alle tilbake i 2025.

Bekkasinmyra

I år ankom sauene beitet på Bekkasinmyra 11. juni. Som sagt før er det viktig at sauene kommer ut på beitet så tidlig som mulig for å forhindre at uønskede arter som høymol og mjøduert får tid til å etablere seg og dominere beitet. 11 dyr - 4 voksne og 7 lam – ble utplassert av eieren Roy Holth, godt assistert av collien Aron. Som i tidligere år var sauene også i år av rasen norsk pelssau, en krysning av svensk Gotlandsfår og den «gråblå» varianten av spælsau.

Allerede 22. juni ble det konstatert at en av søyene hadde fått jurbetennelse og måtte hentes hjem sammen med sine 2 lam.

Buste er en kjenning og likte å være sjef.

Buste, Tjorven og Blondi var lette å se når de beitet på jordet foran hovedhuset på Bakkehavn.

Dette var det eneste tilløpet til dramatik på beitene i 2024. Dermed var det 8 dyr - 3 søyer og 5 lam - som tilbrakte sommeren på Bekkasinmyra.

Sauene holdt seg stort sett langs gjerdet ved turveien og var lette å se for folk som passerte forbi; noe både barn og voksne har satt stor pris på. Kanskje Norges mest fotograferte sauer?

Det var i år ingen problemer med styrtregn eller flom og dyrene ble værende på beitet i godt over 3 måneder. 23. september var Roy Holth og Aron tilbake og hentet de 8 dyrene hjem til Sørkedalen.

Takk til Roy for lån av sauene og velkommen tilbake i 2025!

Utvidelse av beitet

I oktober ble det startet arbeidet med en utvidelse av beitet på Bekkasinmyra. Beitet skal utvides både sørover og nordover – nord for Ulsrubbekken. Beitet vil etter dette bli vesentlig større enn det er i dag. Utvidelsen skjer etter initiativ fra Truls Aas, rådgiver i Klima- og miljøvern avdelingen hos Statsforvalteren. Du kan lese mer om dette prosjektet i artikkelen til Truls Aas i dette nummeret av Sothøna. Se side 8.

Fuglens flukt

Over himmelens blå speilblanke tak,
Seiler fuglen, fri og rank.
Vingene bærer den høyere opp,
Mot solen, mot stjerner, til skyens topp.

Med fjær så lette, som vindens pust,
Suser den gjennom dagens lyst.
Ingen lenker, ingen bånd,
Bare frihet, kun luftens land.

Den synger en sang, så ren, så klar,
Om verden sett fra himmelens far.
Under den gror skog og hav,
Men fulgen vet kun frihetens krav.

I dens blick er det visdom gjemt,
En evighet av reiser drømt.
Fra vår til høst, fra nord til sør,
Den kjenner veien uten et ord.

Så fly, lille fugl, mot morgengry,
La vingene hviske om håp og ly.
For i din ferd finnes ingen slutt,
Bare frihetens evige, vakre flukt.

-Anuuj Koomar

Ann-Margrethe Larsen

Gjennom kameranlinsen

Ann-Margrethe er født og oppvokst i Kristiansand.

Helt fra barndommen har hun vært interessert i naturen, da familien var på søndagsturer i skog og mark. Med hytte i skogen, og ti år i speideren fra tidlig alder var grunnlaget for naturinteressen bunnsolid. Hun ble etterhvert utdannet økonom og havnet i IKT-bransjen.

Hun kjøpte sitt første kamera for konfirmasjonspengene, og denne hobbyen skjøt virkelig fart da hun begynte å pendle til jobb i Oslo og kjedet seg på hybelen.

Etter jobb vandret hun gatelangs med kamera i sekken, på ivrig jakt etter å skape noe minimalistisk eller i sorthvitt.

En vårdag i 2016 sendte en kollega henne til Østensjøvannet med klar beskjed:

– Du som er så glad i naturen, finner garantert masse fint å ta bilde av der oppe.

Og da var det gjort! Interessen for fuglefotografering ble vekket av det store artsmangfoldet som finnes ved vannet. Her møtte hun også mange hyggelige mennesker med samme interesse.

– Det er alltid noe å lære av noen langs Østensjøvannet, og det finnes alltid et motiv å la seg inspirere av. Det er helt fantastisk med en slik naturperle ”midt i byen”, forteller Ann-Margrethe.

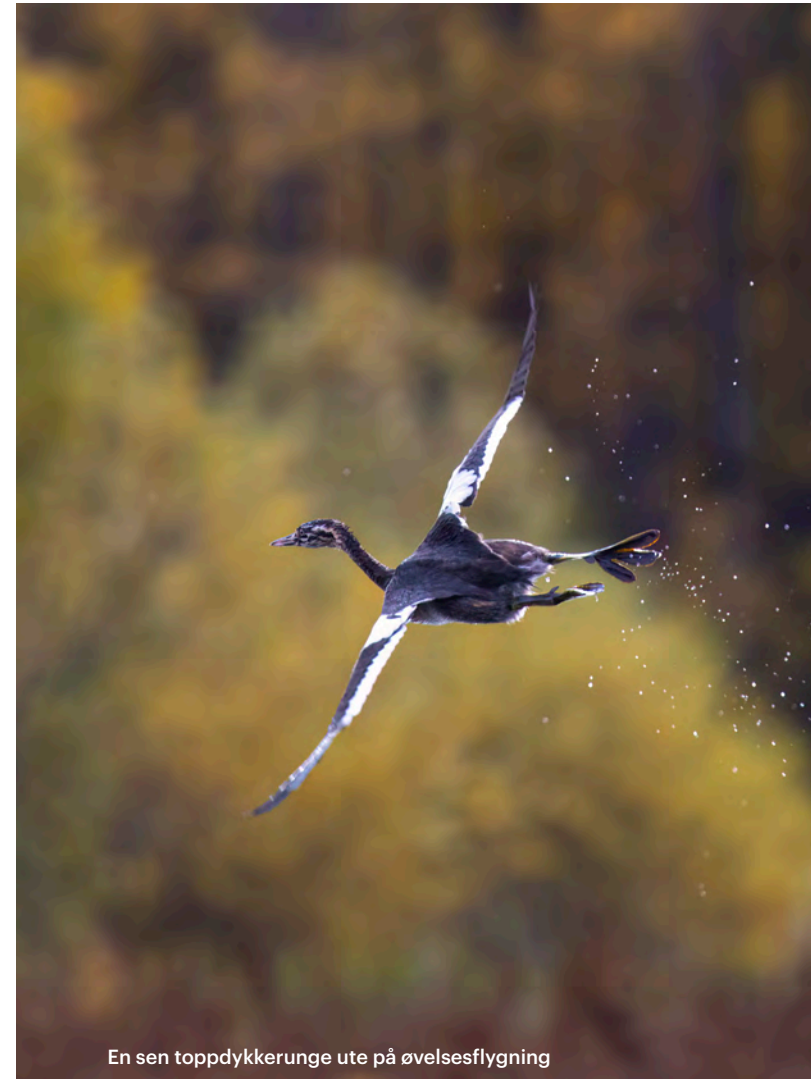
Å fotografere natur er både spennende og avkoblende, sier hun.

– Det er ren meditasjon å komme ut i naturen og bare ta inn lyden av skrålende hettemåker, løvet som rasler i vinden og ikke minst speide etter bevegelser i luften, eller der ute på vannflaten.

– Jeg synes det er ekstra morsomt å se etter ”personlighet” hos fuglene. Hver art har jo sin adferd, men hvert enkelt individ har da jammen også hver sin personlighet, forteller Ann-Margrethe ivrig.

– Noen ganger ser jeg det menneskelige i dem, og da kan jeg ikke dy meg for å sette på en treffende bildekommentar eller skrive dem inn i en kjent situasjon når jeg legger ut bildet på sosiale medier, avslutter Ann-Margrethe.

Baksidebildene er tatt av samme fotograf.

En sen toppdykkerunge ute på øvelsesflygning

Oktober ved Fugleskjulet

Sivspurv med mat til ungene sine

Knoppsvane som lander i tåkehavet ute på isen

En kvinand som hadde så fryktelig dårlig tid

Østensjøveien – veien til byen

God byvei er viktig. De aller fleste som bodde på gårder og plasser rundt Østensjøvannet hadde tidvis et ærend i byen også før den nye Østensjøveien ble anlagt. Veien burde ikke være unødig lang og for strevsom. Særlig for kjørekarerer med tunge lass var bratte bakker et slit for hestene.

Leif-Dan Birkemoe

Bildet er tatt i 1918 rett nord for der Østensjøveien krysser Oppsalveien. Midt på bildet Østensjøvannet. Legg merke til søla i veien. Østensjø lokalhistoriske bilder, bilde nr. B20130036.

Den gamle Østensjøveien ble rodelagt¹ i 1826. I veginndelingsprotokollen er anført følgende:

«Fra Hovedvei No.4 fra Etterstad om Brynd, Skøien Broe, og Gaarden Skøien til Opsahl hvor Veien aftager til Østensjø ved Opsahl-Grinden, 5560 Alen.»

I en artikkel i lokalavisen Akers-Posten i september 1929 *Østensjøveien og adkomsten til byen gjennom 200 år*, av Haakon Tvetter (1844-1930) på Østensjø gård, skriver han at

veien til byen var strevsom, særlig før Østensjøveien fra Bryn til Enebakkveien ble anlagt i 1856-1858. Haakon Tvetter legger heller ikke skjul på at også den nye veien hadde betydelige utfordringer.

Gammel trasé

For folk på Østensjø gård som skulle til byen gikk første etappe, før den nye veien var anlagt, over Oppsalåsen, det som i dag er Østensjø terrasse. Deretter ned «Vassenga»

til området «Skoiensletta» for så å ta fatt på den bratte oppstigningen til Skøyengårdene, et veistykke delvis bevart i dagens Skøyen allé. Bakken ned til Bryn var heller ikke å spøke med. Neste utfordring var å komme over Alnaelven. Broen het i lang tid Skøyenbroen og var eid av Skøyengården. Altså ikke fritt frem. Folk fra gårdene kunne bruke broen mot at de deltok eller betalte for vedlikeholdet. Ansvar for veivedlikehold var lenge et anliggende for bøndene.

Ny veiforbindelse over Lille Langerud

Da Halvor Tvetter (1807-1883), far til Haakon Tvetter, kjøpte Lille Langerud med gården Kongerud av Wetlesen på Abildsø gård i 1845, anla han en vei over eiendommen frem til Enebakkveien. Veien sørover fra Østensjøgårdene gikk den gang lenger vest, det som i dag er Valborgs vei, som ved denne løsning fikk forbindelse til Enebakkveien. Vi kan kanskje mistenke at Halvor Tvetters motiv for kjøp av Lille Langerud var bedre adkomst til byen. «Dette ble byveien», slår Haakon Tvetter fast. Også for andre gårder i området ble dette den nye veien til byen.

Enebakkveien heller ingen lett vei

Haakon Tvetter har funnet det riktig å påpeke at heller ikke Enebakkveien var en ideell adkomst til byen. Han skriver følgende:

«Enebakkveien var imidlertid heller ikke noen lett vei. Først hadde man den bratte «Klaagotbakken», rett opp for Abildsø gård, den er senere omlagt, og så hadde man Ryenbergene, som heller ikke var å spøke med inntil veien i 1863-64 ble omlagt og kom ned

ved Gamlebyen kirke. Før gikk den om Kværner med den stupbratte «Tørjerstøiten» over Loelven og opp på den andre siden hvor Østensjø og andre gårder hadde sine gjødselstomter og frem til Galgeberg. Denne vei var visstnok noe lengre, men meget bedre enn veien om Skøyen og Bryn og ble derfor benyttet som byvei inntil den nåværende Østensjøvei ble anlagt 1856-58 med helt ny trasé fra Bryn til Enebakkveien».

Tvistesak ved kryssing av Alna

Haakon Tvetter viser til en tvistesak om bruk av broen over Alna som en tidligere eier av Østensjø gård ble blandet inn i. Omkjøring kunne forårsake skade på innmarka.

Broen var ombygget av Schøyendahl, eier av Skøyengården på 1700-tallet. Men det kostet å bruke broen. Gjennom Slottsfogden anmeldte Schøyendahl en fordring på 11 riksdaler og 16 skilling 26. september 1738 i skifte etter Haagen Jensen (eier av Østensjø gård), som Østensjøs andel i ombygging av broen og «hvorover Østensjø og dens Beboere har sin alminnelige Vei». Enken etter Haagen Jensen var ikke uvillig til å betale et rimelig krav, men fant beløpet for høyt da hun av Schøyendahl var nektet «at kjøre med vogn over hans beste Eng, som aldri forhen Oppsiderne er vorden bevilget saa længe Schøyen gård haver standet, thi saadant hendes urimelige Paastand gjorde han tredobbelt Skade enn de 11 riksdaler og 16 Skilling som Gården Østensjø efter Øvrigheds Ordre er vorden paalignet». Det fremgår av dokumentene at Schøyendahl har latt anholde hester og vogn fra Østensjø «naar de hans Enge uden hans Tilladelse er overfaret», og først tilbakelevert dem når eieren gjorde løfte om ikke mer enn forrige Oppsiderer paa Østensjø skulde uden hans Miinde overfare, hvilket saa til av hannem begjærede, blev tillatt hvilket likeledes nu tilsiges enken, unntagen Host og Vår, da Hjulene ganske bortskjærer Grasroten, dernest at hun og hennes folk bliver i Rideveien og ikke utenfor med nogen vogn, men som de andre hennes Naboer og Grander på hans tillatelse farer og av Veien betjener seg.» Saken ble henvist til retten.

Hvilken vei var det hest og vogn hadde tatt og skadet «hans Enge»? Haakon Tvetter skriver følgende: «Formentlig har hun kjørt over «Vassengen» for å unngå den lange og tunge vei om Skøyengårdene». Det som Tvetter kaller «Vassengen» (et navn som brukes flere steder) må ha vært området nord for Østensjøvannet der vinterveien mot Bryn gikk parallelt med Østensjøbekken (omtrent

Fra postkort datert 2. oktober 1915. Vognen har påskriften "Østensjø Gård". Vi ser det gamle fjøset på Søndre Østensjø foran staburet. Den gangen gikk Østensjøveien over Østensjøgårdene, det som i dag er Valborgs vei. Østensjø lokalhistoriske bilder, bilde nr. B20080086.

Østensjøveien får et bedre dekke i 1932 med en type asfalt eller tjærebelegg som dempet støvplagen. Den flytende massen ble levert av Eduard Fett & Co Høyenhall Fabrikker. Bildet er trolig tatt i forbindelse med utvidelse av veien ved Rognerudsvingen. Østensjø lokalhistoriske bilder, bilde nr. B20100114.

1. Vegvedlikeholdet var «rodelagt» eller «rotelagt» - hvilket betydde at grupper av eiendommer hadde felles ansvar for vedlikehold og brotøying på en definert strekning. (Anno Norsk skogmuseum).

Stein- og issikring i fjellveggen på østsiden av Østensjøvannet i 2005.

Alternative traseer til byen

For adkomsten fra Østensjøområdet til byen kan vi grovt sett snakke om en østre og vestre trasé. Den østlige krysser Alna ved Bryn der Østensjøveien fører til Hølsfyr og Etterstad med forbindelse til Strømsveien og St. Hallvards gate. Denne traseen har vært en av hovedinn- og utfartsveiene til og fra Oslo. En forbindelse fra Østensjøområdet fra vest gikk på Enebakkveien over Ryen (Ryenbergene) og ned ved Kværner med forbindelse til Galgeberg og St. Hallvards gate. Strømsveien hadde ved Galgeberg og Hølsfyr sidevei til henholdsvis vestre og østre side av Østensjøvannet.

En tredje trasé gikk fra Abildsø vestover ved Sandstuveien mot Ekeberg fram til den Fredrikhaldske Kongevei som kom ned ved Gamlebyen kirke. Da byen i 1624 ble flyttet til området på den andre siden av Bjørnvika ble veien lenger. Vaterlandsbrua som forkortet avstanden mellom Oslo (Gamlebyen) og Christiania ble bygget i 1654 til avløsning for en eldre broforbindelse høyere opp i Akerselva.

der Granhekkveien går i dag), en vei Tvetter kaller «benvei», altså snarvei nordover som ennå i Tvetters barndom ble benyttet av folk også fra gårdene Oppsal, Ulsrud og Bøler for å unngå veien opp over Skøyengårdene. Når det nevnes «ridevei» er det en smalere vei enn kjørevei. En vogn kunne lett komme i skade for å kjøre litt i innmarka.

Smal og bakket

Komiteen som skulle ta hånd om vegarbeidet for ny Østensjøvei besto av Hans Woxen fra Nordre Manglerud, Halvor Tvetter fra Østensjø og Otto Fredrik Wold fra Søndre Skøyen.

Problemene var imidlertid ikke løst da den nye veien var ferdig. Den gang gikk veien fra Bryn på vestsiden av Østensjø-

bekken, i området der Harry Fetts vei går i dag. «Veien var dårlig bygget, smal og temmelig bakket; verst var bakken fra Kildals bridselmølle til Rognerud», skriver Haakon Tvetter. Allerede i 1878 ble de første planene lansert etter klager fra trafikantene. Kildalsbakken var for tung og vanskelig for hestene. Ikke mindre enn 4 linjealternativer forelå. Det skulle gå 10 år før herredstyret i 1888 valgte den såkalte Bekkelinje (på østsiden av bekken) som var sterkt anbefalt av amtsingeniøren, der veien i dag går i en sving langs bekken som nå ligger i rør. Private grunneiere og «Østensjøvannets Isfond» deltok med et forholdsmessig stort bidrag. Området er trangt og mye fjell måtte sprenges vekk ved Høienhall fabrikk etter hvert som trafikken økte. «Rognerud-

svingen» (kfr. dagens bussholdeplass Rognerud omtrent der Harry Fetts vei møter Østensjøveien) trengte senere utvidelse og forstøtningsmur mot Østensjøbekken som ble bygget i 1933. Året etter, i 1934, ble veien utvidet fra Rognerudsvingen til Østensjø skole.

Broen over Alna

Østensjøveien gikk helt til 1903 i plan over jernbanen like ved Bryn jernbanestasjon, men var av Hovedbanens direksjon prosjektert ført i bro over banen, vel 100 meter sør for den daværende overgang. Også broen ved Bryns fyrstikkfabrikk nord for stasjonen ble bygget samtidig. I et telegram i «Christiania Nyheds- og Advertisements-Blad», datert Christiania, 19. september 1903, under rubrikken «Indlandet» meldes det: «Den 23 meter lange jernbro over Loelven ved Bryns Tændstikfabrik nærmer seg nå sin fullførelse, mens broen fra Østensjøveien nedenfor Bryn stasjon mot Strømsveien er ferdig; begge broer utmerker seg ved smukt arbeid. Disse arrangementer gjør, at hele veisystemet ved Bryn er under omarbeidelse og omtrent ferdig».

Utglidninger

Haakon Tvetter trekker i sin beskrivelse av Østensjøveien særlig frem veistykket langs Østensjøvannet ved «Fjeldstuen» som problematisk, dvs. omtrent litt sør for der turveien kommer ned fra Skøyenåsen skole (Rønningbakken). I august 1929 var det en del utglidninger av Østensjøveien som forårsaket betydelige ulemper for trafikantene som måtte benytte Enebakkveien til byen. Problemet var at et par 12" rør i hovedvannledningen fra Nøklevann, som lå i veibanen, «trolig i forbindelse med den tunge trafikk av biler etc. som forårsaket rystelser den bløte undergrunn ikke kunne motstå. Den utstrømmede vannmasse rev veilegemet med seg og førte det ut i vannet». Dette gjentok seg i hele august noe som førte til stengning av veien.

Vannledningen ble lagt om til den østre side av veien, der det er fjell. Men «veien ligger på bunnløs myr» og Haakon Tvetter håpet på en omlegging også av veien. Han skriver at det er tilkjørt mangfoldige lass med grus og stein. Veien ble senere flyttet inn mot fjellet. Den gang lå veien mer ut mot vannet der turveien er anlagt i dag.

Haakon Tvetter kommer ikke inn på bakken opp til Østensjø gård. Vi har flere beretninger om stigningen som var en utfordring for de første gassdrevne bussene midt på 1920-tallet.

Omlegging utenom Østensjø gård

Helt inntil midt på 1950-tallet gikk Østensjøveien over tunet til Østensjøgårdene, det som i dag er Valborgs vei, den gamle ferdselsveien sørover. Veien ble lagt om til ny trasé på østsiden av gården fra Ulsrudveien til Enebakkveien etter reguleringsvedtak i bystyret 30. september 1949. Begrunnelsen var at «Østensjøveien må utvides for at trafikken kan avvikles tilfredsstillende til de nye boligfelter».

Vår og høst var det flom over veien mellom Bogerudmyra og Østensjøvannet. Veien måtte i perioder stenges inntil Østensjøbroen ble bygget i 1966.

Belysning og veidekke

Omkring 1900 fikk Østensjøveien installert oljelykter, først fra Bryn til Rognerud, senere frem til Østensjø gård. Disse ble i 1917 avløst av elektrisk belysning, for private og kommunale midler. Anlegget omfattet 34 elektriske lamper fra Bryn til Østensjø gård. I 1932 ble det lagt fast dekke på Østensjøveien - asfaltertulsjon fra Eduard Fett & Co Høyenhall Fabrikker.

På 1950-tallet var det flere reguleringsaker om utvidelse av Østensjøveien til 15 meters bredde.

Albumtekst: "Ved Østensjøvannet 1918". Østensjøveien nord for Østensjøvannet var smal og ujevn. Østensjø lokalhistoriske bilder, bilde nr. B20130042.

Karen Anna Økland 1932 – 2024

En av veteranene ved Østensjøvannet har gått bort.

Finn A. Gulbrandsen

31. mai i år døde Karen Anna Økland.

Hun var opprinnelig fra Kirkenes, men etter en del flytting rundt om i landet, havnet familien i Oslo. Her startet hun etter hvert studiene ved universitetet. Kjemi, botanikk og zoologi ble viet stor interesse. Ved siden av studiene arbeidet hun som bibliotekar ved Universitetsbiblioteket hvilket også medførte utdanning som bibliotekar.

På universitetet traff hun sin mann, Jan Økland, professor i limnologi.¹ Jan døde i 2013. Karen Anna tok hovedfagseksamen i limnologi, og sammen med Jan ble det mange timer med undersøkelser i Østensjøvannet. Spesielt krepsdyret gråsugge ble viet stor interesse da det viste seg at arten vokste ualmennlig fort i Østensjøvannet i forhold til de fleste andre kjente steder. Karen Anna fant ut at det skyldtes at arten trenger en spesiell varmesum over et visst antall dager for å gjennomføre sitt livsløp. Disse forholdene var optimale i Østensjøvannet. Her gikk prosessen på et par måneder, mens det andre steder kunne gå opptil to år!

Karen Anna underviste på universitetet og likte å ta med seg studenter til Østensjøvannet. Her fikk de studere bunndyr i glasskåler gjennom lupen, og Anna formidlet kunnskap på sin lune måte. Hun utarbeidet også spesialkompendier til studentene sine.

Jan og Karen Anna Økland viste tidlig bekymring for Østensjøvannet, og Jan fikk Oslo kommune til å styre den svært forurensede Godliabekken vekk fra vannet.

Ved Østensjøvannet holdt hun på med undersøkelser i halvannet år, mye sammen med sin mann, men også med

Karen Anna Økland. Foto: Finn A. Gulbrandsen.

solid forskning alene. De fant hele 12 sneglearter i vannet, hvilket trolig fortsatt er norsk rekord som Østensjøvannet innehar sammen med Frognerfjernet i Vang og Borrevannet ved Horten.

Sammen med sin mann var hun en aktiv formidler gjennom en rekke bøker i limnologi og populærvitenskapelige bøker som «Vann og vassdrag», «Oslo rundt langs vann og vassdrag» og ikke å forglemme håndboka «Dyreliv i vann og vassdrag». Nevnes må også småskriftet «Må Østensjøvannet restaureres?»

Nysgjerrigheten bevarte hun langt inn i godt voksen alder. Så sent som i 2011 oppdaget hun brakkvannsmarfloen *Gammaris zaddachi* i dypet av innsjøen Eikeren. Arten hadde tilpasset seg et ferskvannsmiljø og overlevd i tusenvis av år fra den gangen innsjøen hang sammen med Oslofjorden.

Vi takker Anna Karen Økland for den store innsatsen med å gjøre de limnologiske verneverdiene i Østensjøvannet kjent for allmennheten.

1. Limnologi er vitenskapen om kontinentale vannsystemer, og omfavner både stillestående vann (f.eks. innsjøer og våtmarker) og rennende vann.

Dugnadene fra 2010 til i dag verdsettes til over 9 millioner kroner

5. november passerte Østensjøvannets Venner 30 000 dugnadstimer i felt rundt Østensjøvannet. Dugnadsgjengen står for det meste av nedlagt arbeidstid i miljøparken og naturreservatet. Pensjonistgruppa, forgjengeren til Dugnadsgjengen ble dannet allerede i 2001, men først i 2010 begynte man å føre timer. Disse inkluderer også timer styret har nedlagt i felt, først og fremst fjerning av fremmede arter. Timesatsen settes vanligvis til 300 kr.* Med andre ord kan innsatsen fra 2010 til i dag verdsettes til over 9 millioner kroner! Alt arbeid som utføres er etter oppdrag fra Statsforvalteren eller Bymiljøetaten.

Av Finn A. Gulbrandsen

Vil du være med i dugnadsgjengen?

Jo flere man er, jo mer får man gjort. Det er utrolig mange utfordringer rundt Østensjøvannet, og arbeidsoppgavene er mange. Dugnadsgjengen tilbyr god mosjon og et godt miljø. Send en e-post til post@ostensjovannet og meld deg på. Du vil deretter motta mer informasjon om arbeidet fra Dugnadsgjengens leder, Finn Arnt Gulbrandsen.

På nedsiden av Sjølienga mot Manglerudskogen er det ofte svært glatt og mye søle. Ødelagte klopper er fjernet og nye er lagt ut. Klopper hindrer også slitasje i området. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Dugnadsarbeidet høsten 2024 - Bakkehavntoppen

På første dugnad etter ferien ble Bakkehavntoppen slått. Området er skjøttet årlig siden 2011. Her slås det nå to ganger i løpet av sesongen, en gang tidlig i juni og en gang i august. Målet er å nå naturverdi B for området. Det er mye engreverumpe i området. Den bør bort i stort omfang. Nå har slåtteearealet naturverdi C. Av uvanlige planter finner vi vårstarr. Det er sjelden å finne den så langt fra kysten. Rødlisterarter er dvergforglemmegei (VU), enghavre (NT) og ask (EN). Av insekter er svartvinget engrovflue (NT) funnet. Dugnadsgjengen gjennomførte vårslåtten på én dag, og høstslåtten som er mer omfangsrik, gikk unna på to dugnader inklusive bortkjøring av høyet til dyreparken på Ekeberg og til Grønmo.

Tørrbakkene på Abildsø gård

De svært verdifulle tørrbakkene på Abildsø gård ble slått på én dag. Her slapp man bortkjøring da dyra på gården i år fikk alt gresset. I tørrbakkene vrir det av rødlisterarter som nakkebær (NT), nyresildre (NT), åkermåne (NT), knollmjødurt (VU), dvergforglemmegei (VU), bakketimian (NT), marianøkleblom (VU), krusfrø (NT) (Wesenberg 1995). Vårveronika (VU) er dessverre utgått herfra, men den kan dukke opp igjen.

Av insekter er det tidligere påvist den rødlistede flekkskjoldbilleren (NT, bladbille i engler), muggbillearten *Latridius brevicollis* (NT, bar/blandingsskog), blomsterflua gulfootmetallblomsterflue (VU), hårvinge-myggen *Symmerus annulatus* (VU), soppmyggen *Megophthalmidia crassicornis* (VU), samt sommerfuglartene nyseryllikrotvikler (NT) og bremstilkvikler (VU). Videre ble det registrert ildgullveps (EN). Tørrbakkene er et forholdsvis lite areale, men utrolig verdifulle. Arealet blir slått årlig, og dette er sammen med tørrbakkene ved Oppsal terrassehus de mest verdifulle planteområdene i miljøparken utenom våtmarka.

Vest for fugleskjulet

Haugen vest for fugleskjulet ble slått for fjerde år på rad. Her er det lang vei fram, og neste år vil Dugnadsgjengen forsøke å så inn

stedegne planter for å få litt fart på de ulike blomsterbestandene på haugen. Hensikten er først og fremst å få fram blomster som kan gi insekter nektar, slik at både insekter og insektspisende fugler får bedre levevilkår.

Av hensyn til turgåere og brukere av miljøparken slås årlig siktlinjene gjennom trekkka på vestsiden av vannet.

Bogerudmyra Syd

Statsforvalteren har utfordret oss til å slå fuktenga på Bogerudmyra Syd (mellom kanalen på Bogerudmyra og Rustadfeltet). Det er en gigantisk utfordring som Dugnadsgjengen tar på strak arm, fulle av pågangsmot. Etter fire dugnader var første slått her på mange, mange tiår, gjennomført. Enorme mengder gress (biomasse) måtte fraktes bort, og Bymiljøetaten kom med en hjelpende hånd. De sørget for at Agaia

bistod med å kjøre biomasse til Grønmo.

Fugleskjulet

To personer fra Dugnadsgjengen slo i september dunkjevlelene rundt Fugleskjulet for at publikum skulle få bedre utsikt derfra.

Eikelunden

I oktober ble alle årsskudd fjernet i hele bunnsjiktet rundt Eikelunden (Abellunden). Området er en lågurteikeskog, rødlistet under lågurtedellauvskog som sårbar (VU), naturverdi B (men tett oppunder A). Dugnadsgjengen har siden 2007 jobbet årlig med å fjerne trær som vokste inn i kronen på eikekjempene, samt å tynne i øvrig løvskog. Det har hele tiden vært et mål å legge forholdene til rette for at eiketærne skal ha så gode forhold som mulig for å vokse seg store. Eikelunden består av den

Slått blant eikene i Eikelunden. Foto: Espen Bratlie.

Et stort fange med gress trekkes på presenning. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

På Bakkehavntoppen slås det nå to ganger i løpet av sesongen, en gang tidlig i juni og en gang i august. Bildet er fra augustslåtten. Foto: Espen Bratlie.

På Bogerud myra syd ble det benyttet en ATV til hjelp med å samle sammen gresset. Tillatelse til bruk kun til dette arbeidet gitt av Statsforvalteren. Foto: Espen Bratlie.

Sauene på Ekeberg husdyrpark spiste med stor appetitt av slåttegresset. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Rødlisterkategorier

Rødlisterkategorier brukt i artikkelen: EN=sterkt truet, VU=sårbar, NT=nær truet. Eikelunden er en lågurteikeskog, rødlistet under lågurteidellauvskog som sårbar, VU.

utvalgte naturtypen «hule eiker» en sjelden naturtype som skal tas vare på. Lurer du på hvor du finner Eikelunden, så ligger den vis-à-vis trafoen i Plogveien. Området er verdt et besøk.

Eikelunden er en del av Østensjø-området miljøpark og har naturverdi B. Med hule eiker menes «eiketær som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule defineres til å være eiketær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm».

8 - 10 eiker tilfredsstiller definisjonen pr. i dag, og en lang rekke trær når denne størrelsen i løpet av få tiår. De senere årene er det også jobbet med å få til en slatteeng ned mot Plogveien. Det er en svært viktig jobb som gjøres her. Allerede i dag huser Eikelunden en lang rekke billearter, mange av dem er knyttet til eik. Børstebilla (*Trichoceble memnonia*) er funnet (NT).

Universitetet i Oslo har gjort forsøk med introduksjon av tårekjuka (CR) ved poding, men det er vanskelig å vite om det har vært vellykket. Den trives på gamle eikekjemper. Krusfrø (NT) finnes også i bunnsjiktet.

Her finnes også flere gravrøyser fra jernalderen.

Kirkeskogen

I Kirkeskogen er årsskudd fra blankmispel fjernet. Planten står på fremmedartlista og er merket SE – svært høy risiko. Blankmispel er en vanlig prydbusk i hager som har spredd seg, ikke minst fra hageavfall som er dumpet i Kirkeskogen. Arbeidet med å fjerne busker og nye skudd ble påbegynt for et par år siden. Kirkeskogen ligger mellom Bøler kike og Ulstrupveien.

Andre steder

Ødelagte klopper i Sjøliområdet er fjernet og nye klopper er monteret i stien gjennom Manglerudskogen. Sjøli er gressenga på østsiden av bakken fra syd opp mot Manglerud skole. På Kvernjordet, som ligger mellom Eterveien og Østensjøveien, er det fjernet skudd fra røtter.

Arbeidet Dugnadsgjengen utfører er å betrakte som et meget verdifullt supplement, og ikke en erstatning for det offentlige innsats. Alt arbeid som utføres er slik sett etter oppdrag fra Statsforvalteren eller Bymiljøetaten.

De dugnadsglade har nedlagt over 2 600 dugnadstimer hittil i år når dette leses. Oppmøtet er upåklagelig, men dersom du er pensjonist og har lyst, er du hjertelig velkommen i Dugnadsgjengen.

Faglig kilde: Nina-rapport 2006, Naturverdier ved Østensjøvannet. Supplerende undersøkelser og oppdatering av faktaark. Egil Bendiksen 2022.

Ullborre – en invaderende art

Ullborre står på fremmedartlista fordi den er en invaderende art.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Dette betyr at den ikke er naturlig hjemmehørende i Norge. Tilstedeværelsen kan derfor ha negative konsekvenser for økosystemet i miljøparken. Ullborre kan fortrenge andre planter og påvirke biodiversiteten. Derfor er det viktig å begrense spredningen av ullborre.

Naturforvalter Bård Bredesen i Bymiljøetaten engasjerte i sommer en gruppe «ullborrejeger» til å saumfare området rundt Vadedammen rett nord for Østensjøvannet der planten har etablert seg godt. Det er særlig vollene rundt dammen som har hatt en sterk oppblomstring av ullborre, trolig i samband med slått av vannvegetasjonen i dammen høsten 2021. Samtidig ble det dratt opp en del takrør med røtter og biomassen deponert langs kantene.

Dette endret noe på jorda med gode vekstvilkår for ullborre. Ullborre er det flere steder langs turveien, særlig på østsiden, der det også ble fjernet planter. En bestand som også ble fjernet i sommer var ved Bølerbakkens utløp, rett ved plattingen. Ullborre fester seg lett til dyrepels, fuglefjær og menneskeklær. Dermed fraktes frøene langt unna morplanten.

Ullborre har også gitt opphavet til et industrielt produkt. En sveitsisk elektroingeniør undersøkte borrehoder i 1941 og fant orsmå kroker ytterst på hodet. Ti år senere fant han ut hvordan man kunne gjenskape de små krokene på et borrehode. I 1955 fikk han patent på oppdagelsen som ga opphavet til borrelåsen som vi i dag bruker på sko, sekker, klær, vesker, paraplyer og mye mer.¹

Det er også en del storborre (*Arctium lappa*) på vollene rundt Vadedammen, men den er ikke vurdert som fremmed art i Norge.

Jens var en av de som i sommer var engasjert av Bymiljøetaten til å fjerne ullborre ved Vadedammen og langs turveien. Her har han trukket opp en ullborre med en kjøttfull pælerot som kan bli ganske lang. 25.07.2024.

Ullborre blir 50-150 cm og har store, brede blader, sprikende greiner og kulerunde kurver. Blomsterkronene er røde.

Ullborre (*Arctium tomentosum*) er en toårig urt i kurvplante-familien. Den blir 50-150 cm og har store, brede blader, sprikende greiner og kulerunde kurver. Kurvdekkbladene er tett ullhårede, og blomsterkronene er røde. Ullborre vokser på avfallsplasser, skrotemark og langs veier nord til Troms.

Kilde snl.no og wikipedia.org

1. Flora Norvegica Radiographica, Norske planter i røntgen, Øyvind Hammer og Marte Holten Jørgensen, Spartacus 2020.

STØTT ØVV MED GRASROTANDELEN GJENNOM NORSK TIPPING

Vi dekker Østensjøområdet.

I 2025 gir vi 20% avslag på vaktjenester ved henvisning til denne annonsen.

Tlf. 911 76 046

Plankeveien – en gammel vintervei gjennom Østmarka

I mer enn hundre år, fram til andre halvdel av 1800-tallet, var dette den viktigste ferdselsåren om vinteren, fra Enebakk til Christiania. Plankelass fra sagene i Rausjømarka og Enebakk ble transportert over skogen og traséen har i nyere tid fått navnet Plankeveien.

Tekst og foto: Espen Bratlie

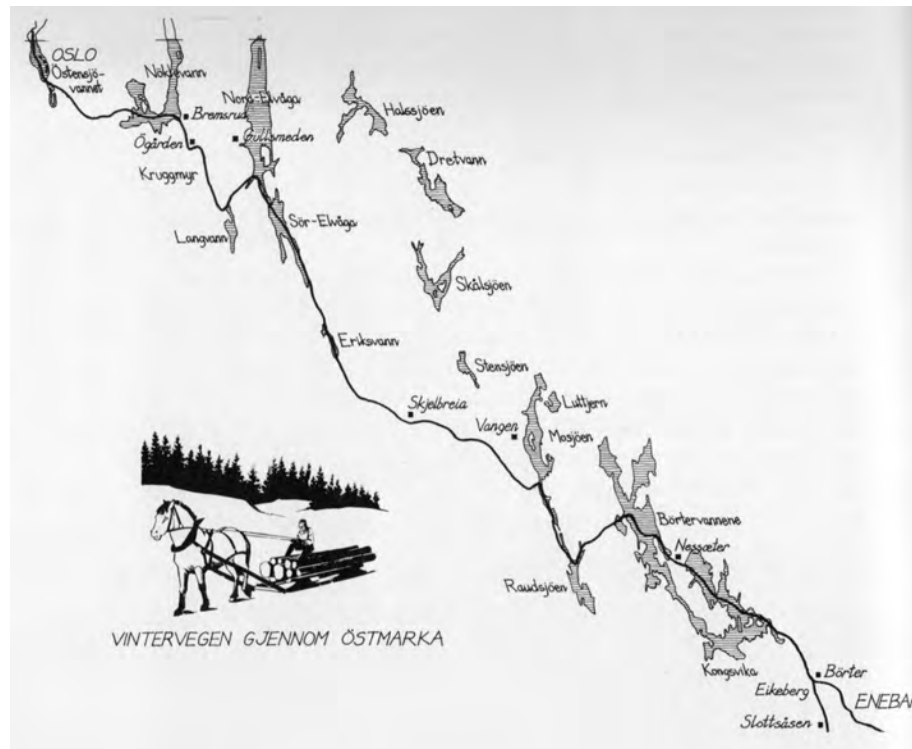
Plankeveien er den tidligere vinterveien som i hovedsak fulgte vann og myrer gjennom Østmarka, og som var den tids hovedvei til Christiania fra sagene i Rausjøgrenda og Enebakk. Plankeveien var hovedferdselsåren fra Enebakk og til oppkjøpere og utskipping i Christiania helt til den nye kjøreveien til Enebakk sto ferdig omkring 1865. Veien vi i dag kjenner som fylkesvei 155 fra Oslo til Ytre Enebakk.

Navnet Plankeveien er relativt nytt. Reidar Fønnebo (1920-2010), som bodde på Oppsal, hevdet at navnet ikke hadde noen tradisjon. Det dukker først opp i skriftlige kilder midt på 1960-tallet. Plankeveien ble merket og skiltet av Oslo Skogvesen på 1970-tallet etter stort påtrykk og iherdig innsats fra Fønnebo.

Viktig inntektskilde

Christiania hadde stort behov for tømmer og plank. Transport av plank inn til byen var en viktig inntektskilde for mange bønder helt fra starten av da oppgangssaga kom i bruk for alvor på 1500- og 1600-tallet og fram til jernbanetransporten overtok fra 1860-tallet.

Det er vanskelig å fastlegge etableringen av Plankeveien til et bestemt år eller tidsrom, for sannsynligvis har dette vært den vanlige vinterveien gjennom skogen til alle tider. Men veien har sikkert blitt utbedret ved behov eller på initiativ fra ekstra driftige og ressurssterke personer, og for eksempel er Karen Cudrio (eier store deler av Østmarka på 1700-tallet) tillagt mye av æren for etableringen av veien. Mer sannsynlig er det at hun tok initiativ til omleggingen og forkorting av veien på slutten av 1760-tallet.

Kartskisse som viser Plankeveien gjennom Østmarka. Skissen er utarbeidet av Reidar Fønnebo i 1974, gjengitt i hans bok Oldtidsveger, slep og kongeveger, Orion forlag 2004, side 50.

Prosjekt Plankeveien

Østmarkas Venner ønsker å løfte fram den spennende historien til Plankeveien, og foreningen har fått økonomisk støtte til dette arbeidet. Riksantikvaren har bevilget kr 90.000, og Viken fylkeskommune kr. 43.500. Dette har blitt brukt til å skilte hele traséen fra Enebakk til Oslo på dugnad. Gamle skilt har blitt skrudd ned og tatt vare på. Informasjonstavler har kommet opp, ved Rustadsaga, Skjellbreia, i Rausjøgrenda

og i Kirkebygda i Enebakk. Bymiljøetaten er svært positive til prosjektet, og de ønsker å delta aktivt med utsetting av skilt og tar også på seg ansvaret for vedlikehold av skiltene.

I høst ble et skilt satt opp ved gangveien på østsiden av Bogerudmyra. Vinterveien kom her ned fra Bogerud, og videre over Klopptjern og Østensjøvannet mot bordtomtene ved havna i Christiania.

Kilde: plankeveien.no

- 1) Plankeveieingeneral Lars Rogstad setter opp det første nye skiltet ved Bremsrud.
- 2) Informasjonstavlen ved Rustadsaga. T.v. Øystein Kolseth, Bymiljøetaten og Johan Ellingsen, Østmarkas Venner.
- 3) Dugnadsfolk i Østensjøvannets Venner ved gangveien på østsiden av Bogerudmyra der nytt skilt ble satt opp i oktober.
- 4) Skilt monteret av Leif-Dan Birkemoe ved Bogerudmyra 22. oktober. Dette er til nå det siste skiltet langs Plankeveien.
- 5) Nytt skilt ved Kjærmosetjern.
- 6) Cudriobakken mellom Ødegården og Kruggmyr.

Ørekyte i Østensjøvannet?

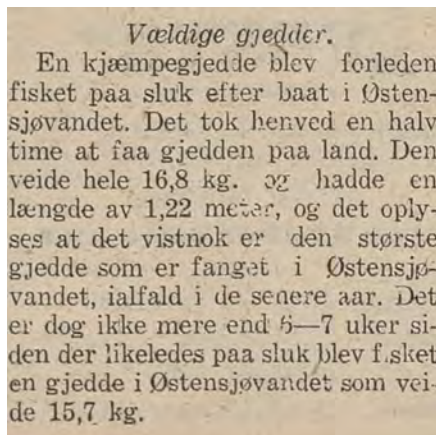
Med tillatelse fra Statsforvalteren er jeg et par ganger i året ute på øyene på vestsiden av vannet for å bekjempe en siste forekomst av fremmedartsplanten kanadagullris. Flere ganger har jeg lagt merke til at små fisk, tilsynelatende i stim, spretter i overflaten rundt båten. Dette tydet på at det kanskje var en annen fiskeart enn de fire kjente vi har i Østensjøvannet; abbor, mort, gjedde og karuss.

Amund Kveim

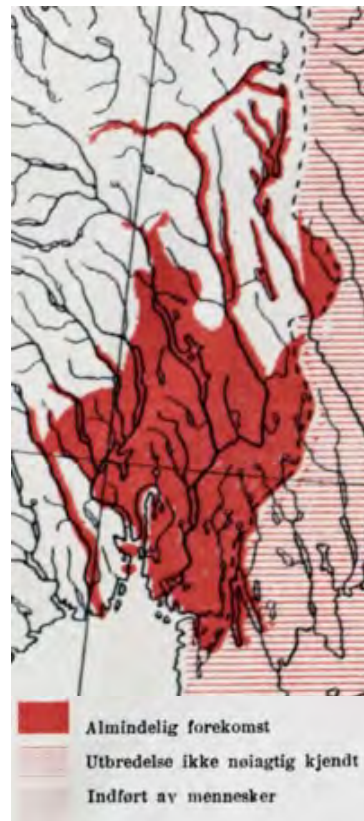
Ørekyt eller ørekyte er en torpedoformet fisk i karpefamilien. Den lever i ferskvann og blir opptil 15 cm lang. Ørekyt kan bli opp mot 15 cm lang, men det normale er en lengde på cirka 8–10 cm. Sidelinja er vanligvis ufullstendig bak midten av kroppen. Den har ingen skjeeggtråder. Skjellene er små. Rygg- og gattfinne har rett eller konkav profil. Buken er hvit eller gråhvit, ryggen er mørk brun og langs sidene har fisken 10–20 tverrbånd. Finnene og sidelinja er lyse. Hannene og hunnene har gytevorter på oversiden av hodet og foran på brystfinnene. Kjønnsmodne hanner får rødlig buk og bryst og ryggen blir mørk, nesten svart. (Wikipedia oktober 2024.)

Mort fanget i Østensjøvannet 18. oktober 2024. Foto: Svein Grydeland, Oslo Akvarieklubb.

Grimstad Adressetidende 24. august 1929.

Fra Huitfeldt-Kaas bok fra 1918

Tveter og Huitfeldt-Kaas forteller

Haakon Tveter, eieren av Østensjø gård, skrev i 1925 om abbor, mort og gjedde, men ikke om karuss. Denne er trolig satt ut av mennesker, men det er vanskelig å vite når det kan ha skjedd. I oversikt fra 1918 står det at karuss finnes i en rekke dammer i Aker, men Østensjøvannet er ikke nevnt.* Videre skriver Tveter at ål var vanlig helt frem til rundt 1860. Den ble forsøkt satt

ut igjen i 1890 uten hell. Også fiskearten gjørs har vært forsøkt satt ut, også dette uten hell. Ørekyte (også kalt ørekyt) nevner han derimot ikke. Som en kuriositet kan det nevnes at OFA (Oslomarkas Fiskeadministrasjon) i sin Fiskekartbok for Oslomarka (2021) oppgir at det er ål både i Østensjøvannet og Ulsrudvann, i sistnevnte også karpe og muligens suter.

Ørekyte eller mort

Oslo Akvarieklubb, representert ved Svein Grydeland, har vært en god hjelper med etablering og stell av akvariet på Besøksenter våtmark Oslo på Bakkehavn gård. Der har vi nå bl.a. karuss fanget i Vadedammen nord for Østensjøvannet. Svein ble kontaktet og ville gjerne være med på å forsøke å fange og identifisere fisken jeg hadde observert. Med tillatelse fra Statsforvalteren ble det

satt ut en liten ruse der jeg tidligere i år observerte stimfisken. Gleden var stor 18. oktober da fangsten var en liten fisk som Svein, og flere med ham, mente måtte være ørekyte. Men etter å ha sendt over bilder til Åge Brabrand (forsker, ferskvannøkologi, NHM UiO) ble det konkludert med at det var en mort. Brabrand kjenner fiske-samfunnet i Østensjøvannet bedre enn de fleste, og han ledet de to fiskeundersøkelsene i 1998 og 2014.

Men kan det likevel være ørekyte i vannet? Ja, det kan det, men forholdene ligger ikke til rette for denne arten, vannet er for næringsrikt. På Østlandet er den naturlig forekommende. Et søk på artskart viser at ørekyte er registrert i Østensjøvannet i 1918, altså for over 100 år siden*. Vi har også hørt at den finnes i Ulsrudvann og i utløpsbekken derfra som leder videre ut i Bølerbekken til Østensjøvannet. Tilsvarende er ørekyte kjent fra Nøkle vann, og vann herfra har vært overført til Østensjøvannet via Bogerudmyra i lang tid, inntil konsesjonen utløp for noen år siden. Yngel kan derfor ha kommet hit på denne måten. Karuss har jo etablert seg i Vadedammen, der vann pumpes opp fra Østensjøvannet som ligger litt lavere. Ørekyte er jo kjent som agnfisk, og den blir derfor lett spredt til vann der den ikke er naturlig forekommende. Arten er oppført på fremmedartslisten, men det er fordi den er regionalt fremmed.

Vi trenger en ny fiskeundersøkelse

Selv om det var mort vi hadde fanget, så lever muligheten for at det kan være ørekyte i vannet. Og stimfisken jeg så sprette rundt kan jo være en helt annen art også. Ved undersøkelser i 1998 og 2014 var maskevidden så stor at garnet neppe hadde fanget småfisk som ørekyte. Haakon Tveter anså kanskje ikke ørekyte som en fisk verdt å nevne, den var vel å anse som «ufisk», altså ikke en matfisk.

En ny fiskeundersøkelse i Østensjøvannet bør gjennomføres; denne gangen med sikte på også å fange eventuelle mindre arter. I 2014 ble det lagt opp til at man senere skulle undersøke virkninger av den nye damluken og vannregimet som sørger for en mer stabil vannstand enn tidligere. Kanskje vil en ny undersøkelse også avdekke at det fremdeles finnes kjempegjedder i vannet? Rekorden skal være 27 kilo (gjengitt i Østlandske naturvernforenings hefte om Østensjøvannet fra 1965, side 36, Einar Brun, Ove Arbo Høeg og Ole-Anton Sæther). Både denne rekorden og avisoppslag om kjempegjedder fra 1929 kan jo være overdrevne fiskehistorier.

Oppgradering av turveien

I høst har det pågått arbeider ved turveien både på øst- og vestsiden av Østensjøvannet. Det mest merkbare for publikum fant sted på østsiden.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Bymiljøetaten varslert i slutten av september at turveien på østsiden av Østensjøvannet skulle oppgraderes og derfor ville bli sperret i arbeidstiden fra Vassenga og nordover til der turveien møter Østensjøveien. Turveien ville holdes åpen etter arbeidstidens slutt og i helgene.

I den perioden turveien var stengt ble folk ledet over Østensjø gård, på Valborgs vei (Oldtidsveien) og Østensjøveien.

Grøfting frem til Bekkasinmyra ble utført i løpet av oktober, mens legging av

stikkrenner (rør) og påfyll av grus lot vente på seg. Det ble utført i november.

Ny håndløper

På vestsiden av Østensjøvannet ble det i høst montert håndløper på det flate partiet ved Manglerud ishall. Fra tidligere er det håndløper i bakkene ved Manglerud på vestsiden av turveien, mens på det flate stykket fra bakke-toppene ble håndløper satt opp på østsiden av veien. Håndløperer dekker altså nå strekningen som er asfaltert.

Skilt og gjerde sperret turveien både i nord og syd. Her turveien ved Østensjøveien i nord.

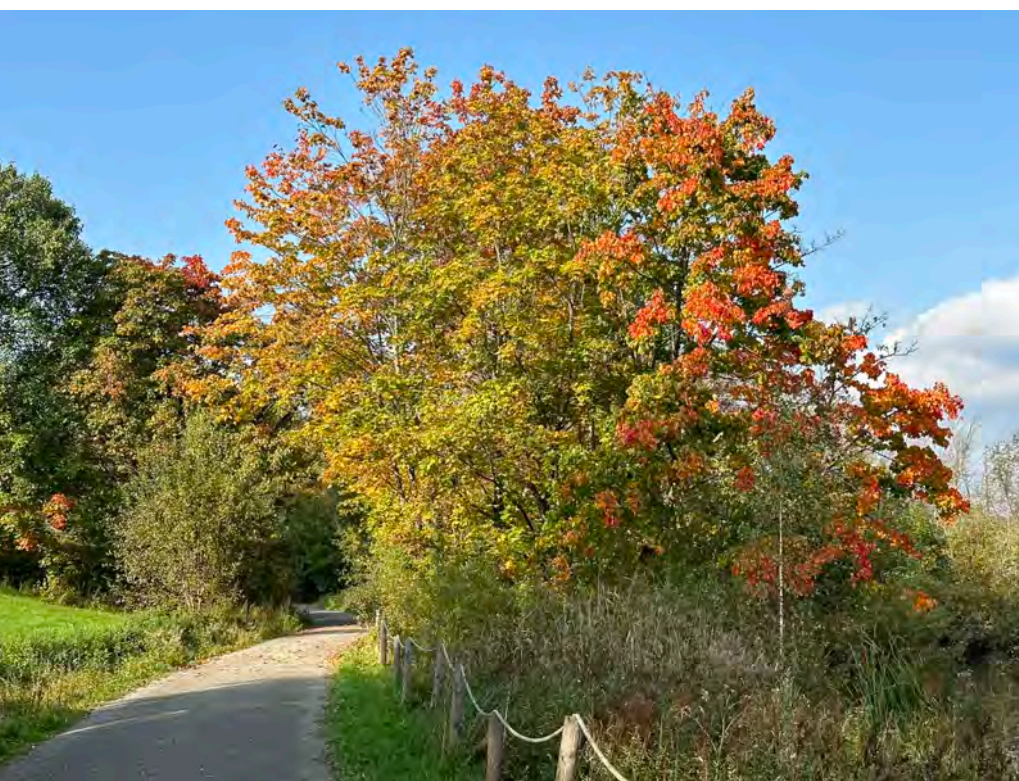
Kraftig redskap ble benyttet ved grøfting mellom Bekkasinmyra og Østensjøveien i nord.

* I boken *Ferskvandfiskenes utbredelse og innvandring i Norge* fra 1918 skriver fiskeribiolog og zoologen Hartvig Huitfeldt-Kaas (1867-1941) at ørekyte finnes i Østensjøvannet, Østensjøbekken og Nøkle vann (side 69). Andre bekker og vann i vårt nærrområde, som f.eks. Ulsrudvann, nevnes ikke. I kartutsnittet (bilag 17 i boken) vises utbredelsen på Østlandet.

Spisslønn – et høstens fyrverkeri

Spisslønn er et vakkert tre, fra gulgrønt fargeskjær om våren til praktfulle farger om høsten.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Spisslønnen ved turveien på vestsiden av Østensjøvannet. 23.09.2024

Spisslønn

Spisslønn (*Acer platanoides*) tilhører lønnefamilien og er den eneste opprinnelige lønnearten i Norge. Spisslønnen har en vid utbredelse som strekker seg over store deler av Europa. Til Norge kom lønnen 5000 - 2500 år før nåtid sammen med eik, ask og lind. I Norge har spisslønnen sin naturlige utbredelse på Østlandet og Sørlandet, men den finnes også på Vestlandet. De langstilkede bladene sitter parvis motsatt på kvistene. Frukten er en såkalt dobbel samara, frø med store vinger som sørger for vindspredning. Lønn står ofte spredt innimellom andre trær. Spisslønn blir rundt 25 meter høy og opptil 200 år gammel.

Kilde: NIBIO

På vestsiden av vannet i den sørlige delen inntil turveien har vi en praktfull spisslønn som særlig om høsten nesten kan sammenlignes med et fyrverkeri i farger. Det lyser opp i variasjoner av rødt og gult i tillegg til grønt.

Trærne blomstrer på bar kvist i mai, samtidig med løvsprett. Det er insekter som står for bestøvningen. Trærne får på denne tiden et flott lyst gulgrønt fargeskjær.

Lønnenesen

Spisslønnen er sambu som betyr at treet har både hann- og hunnblomster. Spisslønnfrøet har store vinger som roterer som propeller i lufta og kan derfor spre seg med vinden over store avstander. Mange kaller den for lønnesen. I Flora Norvegica Radiographica kan vi lese: «I korte trekk roterer lønnesen fordi tyngdepunktet ligger asymmetrisk i forhold til vingen. Rotasjonen fører så til virvler («leading-edge vortices») over vingen som gir lavere trykk og et betydelig løft. Den litt ru overflaten har vist seg å bidra til denne effekten, samtidig som bladnervene bøyer seg på en måte som gir stivhet til konstruksjonen. Lønnenesen er, som så mye annet i naturen, nærmest perfekt tilpasset sitt formål».

Klorofyllet

Bladene har fem spisse fliker. Langs bladranden er de dratt ut i lange spisser. Om høsten kan man se at klorofyllet har trukket seg tilbake og den ytterste delen av bladet får den karakteristiske gule og røde fargen. På bladene kan vi se noen svarte prikker som skyldes en sopp.

Spisslønn egner seg som materiale til musikkinstrumenter og finsnekking av møbler og dreide gjenstander.

Om høsten kan man se at klorofyllet har trukket seg tilbake og den ytterste delen av bladet får den karakteristiske gule og røde fargen. 29.08.2024.

Fremmede arter i lønnefamilien

Platanlønn (*Acer pseudoplatanus*) er en slektning av spisslønn og står på fremmedartlista med svært høy risiko (Artsdatabanken). Til Norge kom platanlønn trolig rundt 1750 da den ble brakt hit og plantet som prydtre og har senere forvillet seg. I miljøparken er den registrert i Almedalen og ved Østensjø gård, plantet av Haakon Tveter.

En ny art i miljøparken er tatarlønn (*Acer tataricum*) som vi har observert på vestsiden av Østensjøvannet i det sørlige område blant høystubbene etter poplene. Det er kun fire mindre trær. På fremmedartlista er den vurdert til lav risiko. Trolig har spredningen skjedd ved at lønnfrøet har forvillet seg fra parktrær i nærområdet.

Kilder:

Artsdatabanken.no, wikipedia.org, snl.no, planteportalen.no, nibio.no, Trær i Norge, Arnodd Håpenes, Stenersens Forlag Oslo 2017, Flora Norvegica Radiographica, Norske planter i røntgen, Øyvind Hammer og Marte Holten Jørgensen, Spartacus 2020.

Lønn blomstrer på bar kvist i mai. 4.05.2024.

Spisslønnfrøene har store vinger som roterer som propeller i lufta og kan derfor spre seg med vinden over store avstander. 16.06.2024.

Furugadder på Tallberget

Furugadder er furutrær som har stått døde over lang tid. De har et karakteristisk sølvgrått utseende og mangler ofte bark.

Leif-Dan Birkemoe

Treet er helt dødt og stammen har fått et tilnærmet sølvgrått utseende. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Historiebøker i skoglandskapet

Det er noe spesielt med furugadder i naturen. Det gir skogen et unikt preg og forteller en historie om tidens gang. Ser du deg godt om på Tallberget vil du ganske raskt oppdage noen eksemplarer, men de kan ikke konkurrere med store furugadder som er rene majestetiske monumenter, særlig i fjellskog hvor trærne vokser sakte og utvikler mye kjerneved.¹ Denne kjerneveden er svært motstandsdyktig mot nedbryting, noe som gjør at furugadder kan stå i mange år uten å råtne. Slike trær kalles også malmfuru. Noen furugadder kan være flere hundre år gamle, og fungerer som historiebøker i skoglandskapet, hvor forskere kan finne spor etter klimaendringer og skogbranner gjennom årringanalyser.

Bålved

Furugaddene var tidligere brukt til bålved fordi den inneholdt mye tyri som gjorde at den holdt seg ganske tørr. Det er svært lett å få fyr på tyriveden, som brenner med god varme. Dette er viktig når man er ute i skogen en kald dag, slik skogsarbeidere ofte opplevde.

Vi finner noen bålsteder på Tallberget som har benyttet seg av furugadd som benk, men om slik ved er brukt til bålved er uklart. Uansett er det er forbudt med bål i miljøparken sommerhalvåret. Vi oppfordrer likevel folk til å avstå fra bålrensing også i vinterhalvåret. Furugadder til bålved er ellers ikke en del av allemannsretten. Naturmangfoldloven beskytter furugaddene

mot slik utnyttelse. Dette er fordi furugaddene er svært viktige for det biologiske mangfoldet.

Boplasser

Furugaddene er også boplasser for hakkespettene og andre hulerugende arter. Flere arter av hakkespetter lager hull inn i furugaddene. Slike hull brukes til reir, gjerne i flere år. Også insekter finner god beskyttelse i oppsprukne furugadder.

Tyritoppsoppen

Furugadder er motstandsdyktige mot nedbrytning av sopper og andre mikroorganismer. Men et furutre kan angripes av tyritoppsoppen. Den angriper ofte opp mot toppen av furutrærne med det resultat at den delen av treet som er ovenfor angrepspunktet dør. Den delen av treet som er nedenfor angrepspunktet klarer seg bra og treet kan leve i svært mange år. Trolig har vi et eksempel på det på Tallberget der toppen er død, men det er uklart om resten av treet har lidd samme skjebne.

Skadet

På Tallberget har vi eksempler på furutrær som er skadet. Tallbergåsen ligger høyt i forhold til området rundt og vi kan ikke se bort fra at lynnedslag er årsaken. Tyri dannes når treet skades, noe som gir et bestandig materiale som i tidligere tider ble benyttet til spesielle bruksområder.

På Tallberget har vi flere eksempler på furutrær som ligger på bakken. Da kalles de læger.

Måker som renholdsarbeidere

I en artikkel i Nordstrands Blad 27. juni 2024 under tema «Striden om måker på Lambertseter» er overskriften «Politiker vil ha skadefelling - biolog er uenig».

Leif-Dan Birkemoe

Hettetmåker ved Østensjøvannet. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Senterparti-politiker Fredrick Bjerke som bor på Lambertseter, foreslår skadefelling. -Det er ikke omstridt, det er rett og slett bare klokt, fastslår han. Mange borettslag har satt inn tiltak som måkepigge og draker på tak og balkonger.

-Jeg mener at det er på tide at man ser på helheten, og at Oslo kommune og Bymiljøetaten legger en seriøs plan, både når det gjelder rotter og måker. Bjerke mener at man har hjemmel i naturmangfoldloven til å skadefelle måker. Han viser til paragraf 18 punkt C, samme paragraf som for uttak av rovdyr. SP-politikeren mener at måker klart forvolder skade.

Uenig

Til disse påstander er biolog Tea Turtumøygard i Bymiljøetaten helt uenig i at måker ikke hører hjemme i Oslo. - Oslo er en kystby og det er ikke unaturlig at det oppholder seg måker her. Årsaken til at måkene trekker inn til byen har sammenheng med at

deres hekkeområder er blitt forstyrret av mennesker - de må finne andre steder å oppholde seg.

«Kunstige øyer»

Bestanden av sjøfugl i Norge er halvert siden 1980-tallet og det er ikke uten grunn at de mest urbane måkeartene hettetmåke, krykkje, fiskemåke og gråmåke er på rødlista, forteller Tea. I byene finner måkene «kunstige øyer» i form av hustak. Her føler de seg trygge og har rikelig mattilgang. - Når vi mennesker har fordrevet måkene fra deres naturlige habitater mener vi i Bymiljøetaten at det er en selvfølge at vi tolererer at de forsøker å overleve blant oss.

Utfordringen er å finne ut hvordan vi mennesker kan leve sammen med måkene, mener Bymiljøetaten.

Vi må endre våre holdninger til måker, og vi vil ikke stille oss bak en slik plan Bjerke foreslår. Skadefelling er helt uaktuelt og skal praktiseres strengt. Man finner

neppe lovhjemmel i naturmangfoldloven til å skadefelle måker, mener biologen.

«Gratis renovatører»

I Toppdykker'n nr.1-2024 tar Håkan Billing i BirdLife opp det som SP-politikeren foreslår, der han mener at dette ikke er et klokt tiltak. Han minner om at «blant de viktigste av naturens renholdere finner vi alteterer som måker, kråkefugler og smågnagere. Fjern én av disse renholdsgruppene, og matfatet øker for de andre. Færre måker, gir muligheter for flere rotter i byen». Han kaller måker og andre fugler for Oslos «gratis renovatører». Dessuten opplyser han om at fiskemåke er like mye en innlandsfugl, ikke bare en kystfugl. Den er for eksempel observert hekkende på Hardangervidda og Jotunheimen helt fra 1800-tallet.

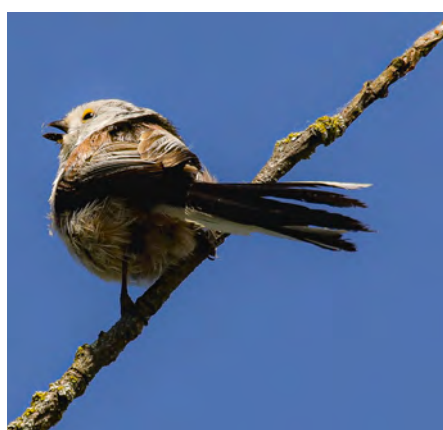
Måkene forlater hekketassen i juli, og i den relativt korte hekkesesongen bør alle kunne tolerere litt måkeskrik. En hånd i været kan være nok til å unngå å få måken tett innpå.

1. Kjerneved er den eldre, innerste delen av veden i en trestamme

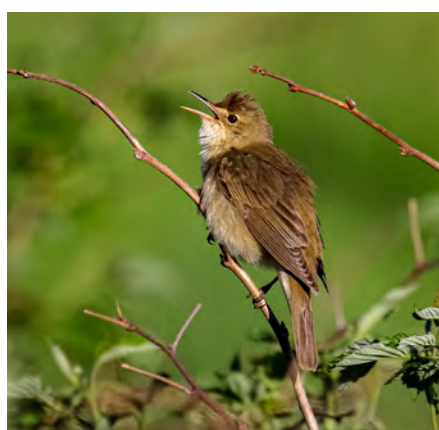
Noen resultater fra hekkefuglundersøkelsen i Østensjøområdet miljøpark 2023

I 2023 fikk jeg i oppdrag å gjennomføre en hekkefuglundersøkelse ved Østensjøområdet miljøpark med fokus på miljøparkens yttergrenser, som sjeldnere besøkes av ornitologer. 13 observasjonspunkter ble definert i yttergrensen av miljøparken, og disse punktene ble besøkt tidlig om morgenen hver uke i perioden fra 26.04. til og med 23.06.2023. I tillegg fikk jeg også i oppgave å sjekke fuglelivet på fire spesifikke steder i miljøparken: Vadedammen, Slora, Langerudbekken og Eikelunden. Dette siste prosjektet er videreført i et begrenset omfang i 2024.

Av Michael Hundeide

Stjertmeis

Myrsanger

Dvergmåke

Gulsanger og myrsanger

Et av de mer overraskende funnene fra undersøkelsen var forekomsten av *gulsanger* og *myrsanger* som opptrådte mye vanligere enn det som tidligere har vært registrert. På det meste ble hele 13 syngende *myrsangere* registrert på en dag (den 13.06.2023), og ved to anledninger ble henholdsvis 5 og 6 syngende *gulsangere* registrert i løpet av en dag (5 ind. den 24.05 og 6 ind. den 08.06.2023). Dette er rekorder. Videre ble *gulsanger* registrert syngende på flere nye lokaliteter i miljøparken. *Gulsangeren* ble registrert på i alt 12 forskjellige lokaliteter i miljøparken i 2023.

Andre arter som var vanligere enn forventet var *gråtrost*, *flaggspepp*, *spettmeis* og *stjertmeis*:

Gråtrost

Gråtrost var den arten det ble funnet flest unger av i Østensjøområdet miljøpark i hekkesesongen 2023. I tillegg var gråtosten også den arten som det gjennomsnittlig ble observert flest av pr. feltdag ved Østensjøområdet miljøpark i løpet av våren og sommeren 2023. Ut fra mine feltundersøkelser, var det *gråtrost* som sammen med *løvsanger* konkurrerte om å være Østensjøvannets vanligste hekkefugl i 2023.

En annen art det var mye av var *flaggspepp*: På begynnelsen av 80-tallet var det *grønnspetten* som angivelig var den vanligste hakkespetten ved Østensjøvannet, men i 2023 hadde jeg ikke en eneste registrering av *grønnspett* i miljøparken¹. *Flaggspepp* derimot ble registrert på 27 av 31 feltdagene med et gjennomsnitt på 2,7 flaggspepper pr. feltdag og hele 4 reirhull med tiggende flaggspeppunger ble registrert i miljøparken i 2023. Hvorvidt den hyppige forekomsten av *flaggspepp* kun var et lokalt fenomen ved Østensjøvannet, eller om det skyldes en mer generell trend, er foreløpig noe uklart. Det virker imidlertid sannsynlig at den

hyppige forekomsten ved Østensjøvannet i 2023 er del av en mer generell trend som også har gjort seg gjeldende i Østmarka i Oslo og kanskje hele Østlandet.

Det samme kan også sies om *spettmeis*. På begynnelsen av 80-tallet pleide spettmeisen å være en fåtallig eller sjelden fugl ved Østensjøvannet. Under hekkesesongen 2023 var spettmeisen en av de vanlige fuglene i Østensjøområdet miljøpark, omtrent like vanlig som *linerle* og *gråspurv*.

Ved flere anledninger ble også relativt store flokker av *stjertmeis* observert i løpet av forsommeren i 2023 (og 2022). Disse flokkene bestod av en kombinasjon av unge fugler og to-tre voksne individer. På 10 av 31 feltdager i perioden 26.04 til 23.06.2023 ble i alt 54 stjertmeis registrert ved Østensjøområdet miljøpark våren og forsommeren 2023.

Tidligere har slike flokker vært tolket som streiffugl som ikke hekker innenfor Østensjøområdet miljøpark, men i de siste to årene er disse flokkene gjentatte ganger blitt registrert på visse områder i miljøparken. Derfor er min hypotese at stjertmeisen trolig kan ha hekket i Østensjøområdet miljøpark både i 2022 og 2023.

De vanligste...

Ut i fra undersøkelsene som ble gjennomført i 2023 er *gråtrost*, *løvsanger* og *blåmeis* de tre vanligste hekkefuglene i Østensjøområdet miljøpark. Deretter kommer *munk*, *grønnfink*, *bokfink*, *ringdue* og *svarttrost*. Dette synes å være de åtte vanligste hekkefuglene ved Østensjøområdet miljøpark i 2023. Ser vi mer spesifikt på ytterkantene av miljøparken vil rekkefølgen bli som følger: *Gråtrost*, *grønnfink*, *bokfink*, *munk*, *svarttrost*, *blåmeis*, *ringdue*...

De fåtallige...

I tillegg til disse vanlige artene, ble også arter som f.eks. *vintererle* og *bøksanger* registrert, dvs. arter som er fåtallige og stabile hekkefugler i miljøparken.

Noen sjeldenheter...

I løpet av de 31 morgenerne jeg tilbrakte ved Østensjøvannet våren og sommeren 2023 var det ikke til å unngå at en og annen moderat sjeldenheter dukket opp! Godbitene ble først og fremst oppdaget idet jeg satte meg godt til rette ved utløpet av Bølerbekken for å drikke kaffe og spise matpakke.

En gang lå en voksen *dvergmåke* (13.05.23 og senere 29.05) på vannet bare få meter unna, og jeg oppdaget den først da jeg hørte lyden. En annen gang kom et par voksne *lerkefalk* (16.06.23) ut av tåkehavet - eller rettere sagt ut av varmedisen som lå over vannet. De var nok på jakt etter øyenstikkere. *Sivhauk* så jeg også minst to ganger, og både *lappfiskand*, *snadderand*, *taffelend* og *skjeand* dukket opp flere ganger i løpet av feltesongen i 2023. Andre uvanlige arter som ble registrert var *jordugle* (26.04.23) og *rosenfink* (22.05 og 25.05.23). Høydepunktet var nok likevel *busksangeren* (18.06-23.06.23) som sang noen netter ved det sydøstlige hjørnet av Bogerudmyra og som kun er registrert en gang tidligere i miljøparken. Heldigvis fikk jeg opptak av sangen på mobiltelefonen.

I 2024 har *kjernebiter* trolig hekket i løvskogen vest for Østensjøbekken. Et par er blitt observert flere ganger i området og en gang med reirmateriale i nebbet.

Vanlig og uvanlig før og nå:

Avslutningsvis vil jeg med bred pensel gjengi noen markante endringer som har skjedd i fuglefaunaen fra da jeg var aktiv fuglekikker ved Østensjøvannet på slutten av 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet og til nå. Mange fuglearter er blitt sjeldnere og gått drastisk tilbake. Noen av disse langsiktige bestandsreduksjonene kan gå under radaren, fordi rødlisteregistreringene kun tar utgangspunkt i bestandsendringer som har skjedd i løpet av de siste tre generasjonene. Andre arter har fått øket sitt utbredelsesområde og blitt vanligere.

Her er noen eksempler på endringer:

Storskarv:

– På begynnelsen av 80-tallet var det nær utenkelig å se storskarv ved Østensjøvannet. I dag besøkes Østensjøvannet jevnlig av storskarv som kommer ned på vannet for å fiske.

Dette er den sørlige underarten av storskarv som kom inn i Norge sørfra i løpet av 90-tallet og som trives godt i ferskvann.

Hettemåke

– Lyden og synet av *hettemåke* var allestedsnærværende, og det må ha hekket langt over 1000 par (ifølge Østensjø-rapporten fra 1978 hekket 2246 par i 1974).

I dag har den som kjent nærmest forsvunnet fra Østensjøvannet. Man har allerede fått bekreftet at en del av nedgangen av hettemåkebestanden på Østensjøvannet skyldes predasjon fra rev, men en tilleggsfaktor kan også være et sviktende næringsgrunnlag av vanninsekter som hettemåkene er avhengige av når de skal få frem unger.

Ansamling av tårnseilere og svaler over vannet

– Tidligere var det under visse værmessige omstendigheter vanlig å se hundrevis av tårnseilere og svaler over vannet på jakt etter insekter. Dette fenomenet ser ut til fullstendig å ha uteblitt i løpet av de to siste årene i 2023 og 2024.

Vipe

– Vipe hekket år om annet og var vanlig på trekk. I dag hekker den ikke lenger, og er blitt mye sjeldnere å se på trekk.

Gulerle

Tidligere var det vanlig å se flokker med gulerler på minst 20 til 35 individer på trekk, særlig i mai, men også i august/september. Våren og sommeren 2023 hadde jeg kun en observasjon av to individer den 11.05.2023. Ifølge Artsobservasjoner er det i alt gjort syv registreringer av gulerle i 2023, alle i mai måned, og kun en eller to individer pr. registrering.

Myrsanger

– Myrsanger var en ekstremt sjelden art på begynnelsen av 80-tallet, den ble først registrert ved Østensjøvannet 01.06.1973, i dag er den blitt en vanlig fugl, omtrent like vanlig som dens nære slektning rørsangeren.

Stær

– Stær opptrådte i store flokker på flerfoldige tusen individer på ettersommeren (f.eks. 6000 ind. 05.09.1977² og 7000 ind. 01.09.1978³), i dag er man heldig om man ser en flokk på fra 50 til 100 individer.

Stillits

– Tidligere var stillits en sjelden fugl ved Østensjøvannet, i dag stusser man om man ikke hører eller ser den i løpet av en runde rundt vannet.

¹ Av andre spetter som ble registrert av undertegnede i miljøparken i 2023 kan nevnes: - svartspett 1 (24.05.2023) sør for Bogerudmyra, - dvergspett 1 (26.04.2023) sett og hørt ved parkeringsplassen i sør.

² Observasjon av Einar Timdal. Kilde: «Rapport om fuglelivet ved Østensjøvannet i Oslo fram til våren 1978».
³ Observasjon av Tommy Pedersen. Kilde:e-bird.

Salamanderkartlegging av Vadedammen

I august og september ble det satt ut ruser i Vadedammen for å kartlegge for salamandre, samt potensielt andre amfibier.

Karoline Aasen Skryten

Hypoteser

Bakgrunnen for dette var observasjoner av flere salamandre i skolehagen på Manglerud skole på vårparten. Salamandrene vandrer trolig fra overvintringsområder i nærheten av skolehagen til Vadedammen, hvor yngling foregår på vårparten. Dette vandringsmønsteret er ikke påvist, men en foreløpig hypotese. Avstanden fra skolehagen til Vadedammen er rundt 500 meter i luftlinje. I tillegg til observasjon av salamandre i skolehagen, er det foreslått bekkeåpning av Østensjø- og Manglerudbekken i 2025. Hvis salamandre vandrer fra skolehagen på Manglerud til Vadedammen, kan bekkeåpningene påvirke vandringsmønsteret deres. Østensjøvannets venner (ØVV) ønsket å se nærmere på dette, og tok kontakt med Norsk Zoologisk Forening (NZF) og Besøkssenter våtmark Oslo (BVO). I første omgang skulle det påvises at det fremdeles var salamandre i Vadedammen, som sist ble påvist i 2012 og 2018 med arten småsalamander (*Lissotriton vulgaris*). Det ble satt i gang en søknad om håndteringstillatelse på amfibier, hvor Karoline Aasen Skryten, styremedlem i NZF og daglig

leder for BVO, fikk håndteringstillatelse innvilget fra Miljødirektoratet på sensommeren.

69 karuss

En regnfull kveld den 20. august ble det satt ut 15 ruser på den sørlige langsiden av Vadedammen. Rusene ble tatt opp igjen en like regnfull morgen den 21. august, her med hjelp av Mathilde Klokkesveen Thomle og Erik Bergvik (naturveiledere ved BVO), Amund Kveim og Leif-Dan Birkemoe (styremedlemmer i ØVV), og Marit Birkemoe. Det var dessverre ingen salamandre i rusene, derimot 69 karuss og tre ryggsvømmere.

11 karuss

15 ruser ble igjen satt ut en solfylt kveld den 13. september av Karoline og Jonas Andersen (naturforvalter i Indre Østfold kommune). Rusene ble tatt opp igjen en like solfylt morgen den 14. september. Det ble heller ingen salamandre denne gangen, men 11 karuss, to vårfluelarver og to buksvømmere.

Basert på funnene av småsalamander i 2012 og 2018, er NZF, ØVV og BVO fremdeles optimistiske til at det finnes salamander i Vadedammen. Kartleggingen ble gjort svært sent i sesongen, og mange salamandre begynner å gå i dvale allerede i august – september. Det skal likevel nevnes at funnmengden av karuss er bekymringsverdig. Store mengder av karuss kan påvirke salamanderpopulasjonen i en dam negativt. Karuss er en beitende karpfisk. Hardt beite på vannvegetasjon kan føre til mangel på egnet vegetasjon til skjulesteder, egglegging, samt næringsdyr for salamandre (Sandaas, 2024). NZF, ØVV og BVO ønsker å kartlegge Vadedammen på nytt våren 2025 når ynglingsperioden for salamandre er godt i gang. Blir salamandre påvist i 2025, er det ønske om å overvåke Vadedammen årlig.

Kilder:
Sandaas, Kjell. 2024. Storsalamander, fisk og edelkreps. Fauna 77 (1): 28-28.

Fiskeyngelene ble bestemt til karuss. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Jonas kaster en ruse ut i Vadedammen 13. september. Foto: Karoline Aasen Skryten.

Mathilde med ruse og fangst 20. august. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Fuglene til eneboeren Korpås-Olsen tilbake på Bakkehavn

På Østensjødagen 8. september fikk vi uventet besøk av representanter fra familien Holmsen med tilknytning til Bakkehavn gård gjennom mange år. Det skulle også bli en fuglehistorie.

Tekst og foto: Leif-Dan Birkemoe

Blant de besøkende var Øvind Holmsen barnebarnet til Rolf Kristian Holmsen (1887-1968), bonden som i flere tiår drev gården Bakkehavn. Øvind, sønn av Dagny og Thoralf Holmsen, bodde i 24 år i sidebygningen som nå huser Besøkssenter våtmark Oslo på Bakkehavn. Under omvisning på utstillingen i besøkssenteret nevnte Øvind at han hadde en utstoppet «vannfugl» fra eneboeren Korpås-Olsen han gjerne kunne tenke seg å donere, noe kona hans støttet. Jeg vil gjerne bli kvitt den svarte fuglen, kommenterte hun.

Donasjonen

Søndag 20. oktober kom Øvind til Besøkssenteret og leverte faktisk to fugler til besøkssenteret som ikke var orientert om fuglene som viste seg å være sivhøne og rugde. Fuglene fikk plass sammen med de andre utstoppede fuglene i utstillingen. Da dette ble kjent et par dager senere ble Øvind kontaktet og takket for donasjonen. Han fortalte at fuglene hadde stått «på toppen av skatollet på soverommet til mor og far så lenge jeg kan huske». De bodde i første etasje i hovedhuset. Øvind er født i 1951 så det må trolig være før den tid at fuglene kom til gården. Ellers var historikken til fuglene ukjent. Vi snakket litt om fuglenes mulige vei til Bakkehavn uten da å finne en god forklaring.

Konklusjonen må likevel være at etter all sannsynlighet kom fuglene til Bakkehavn den gang Rolf Kristian Holmsen var bonde på gården, altså Øvinds farfar. Han vokste opp på Lofsrud gård ved Enebakkveien og trolig godt kjent i Østmarka allerede i sin ungdom. Han giftet seg i 1914 med Valborg Pedersen Soot og kom da til Bakkehavn.

Skullerudåsen

Korpås-Olsen, eller Olaf Olsen (1875-1952) som han egentlig het, bodde i de senere år

Fra venstre: sivhøna og rugden er tilbake på Bakkehavn etter snart 50 år. Kanskje er det 100 år siden de kom første gangen.

i en hytte sør i Skullerudåsen. Kallenavnet «Korpås-Olsen» fikk han da han bodde under en stor steinhelle lenger nordvest, på Korpåsen. Det fortelles at det var mange som besøkte Korpås-Olsen, noe som var årsaken til at han flyttet da bonden på Skullerud som eide skogen ikke ønsket all trafikken til eneboeren. Det var Ole Messelt, skogsjef i Aker, som tillot Korpås-Olsen å bygge hytte på Aker kommunes grunn, rett sør for eiendomsgrensen til Skullerud.

Korpås-Olsen var utdannet preparant (utstopper) og kom til Østmarka omkring

1920. Da var Rolf Kristian Holmsen i trettiårene. Det kan jo hende at det var ved et besøk hos Korpås-Olsen at Rolf ble eier av de to fuglene.

Abildsø skole hadde en stor samling av dyr gitt av Korpås-Olsen. I dag vet ingen hvor disse dyrene er blitt av. Besøkssenter våtmark på Bakkehavn har imidlertid nå to eksemplarer i utstillingen.

Kilder:
Østmarka fra A til Å. Even Saugstad. Frie Fuglers Forlag, 3. utgave, side 143. Ulsrud 2022.
Sothøna nr. 34 2007. Leif-Dan Birkemoe: Bakkehavn – en sjokoladehistorie, side 6.

Østensjødagen trakk mange barnefamilier

Aktivitetene trakk mange barnefamilier til Østensjødagen 8. september som fant sted på Besøkssenter våtmark Oslo, Bakkehavn gård.

Foto: Leif-Dan Birkemoe

Det gikk med mye deig til speidernes grilling av brød på pinne.

BirdLife Oslo og Akershus viste bl.a. ringmerking av fugl med Terje Skibakk, med lisens fra Miljødirektoratet, en spennende attraksjon for store og små. Saueneier Lise Hartviksen kom med en gjeng sauer under ledelse av væren Gilbert som barna fikk hilse på ved gjerdet. Kristin Løkkemo, stand in for Lise, stilte med hunden Zoey på 7 år, en erfaren og premiært gjeterhund. Demonstrasjon av Zoey's ferdigheter vekket stor begeistring. Østensjø Husflidslag sto for servering av kaffe og nystekte sveler. Hesteridning er alltid populært, og islandshestene til Camilla fikk mange turer i området. Fuglekassenekring fordret konsentrasjon med å treffe spikere, med hjelp av Jens Peter Homleid. Steking av pinnebrød under ledelse av Sissel-Margrethe Mejland fra 1. Bryn speidergruppe, viste seg som en stor attraksjon. Konferansier Per Ellef Amble bandt programmet sammen på en munter og ryddig måte.

- 1) Berit Helgeland fra Østensjø Husflidslag var fullt opptatt med steking av sveler.
- 2) Hundeeier Kristin Løkkemo demonstrerte hvordan gjeterhunden Zoey kan benyttes til innsamling av sauer.
- 3) Nærmere 400 besøkende var på Bakkehavn i løpet av dagen.

Væren Gilbert hilste gjerne på barna.

Hesteridning i området var en populær aktivitet.

Lek og sikkerhet

Leif-Dan Birkemoe

Lek med apparater skal skje under trygge forhold. Det gjelder særlig på offentlige steder der kommunen er ansvarlig for ettersyn og kontroll. Som et ledd i dette arbeidet bestemte Bymiljøetatens i høst at deler av lekeapparatene på lekeplassen i den sørlige delen ved Østensjøvannet skulle skiftes ut. De kalte det enkelt vedlikehold ved at det ble fjernet en del gammelt og utslitt utstyr og erstattet det med hoppestein,

balansestokker og andre apparater i form av trestokker.

Arbeidet ble utført av Bymiljøetatens entreprenør Agaia i løpet av september. En del av lekeplassen ble stengt i anleggstiden mens området ble opparbeidet. Etter hvert ble de nye apparatene montert. Det synes som utstyret inspirerte til lek som et supplement til sklie, husker og annet balanseutstyr som ikke er skiftet ut.

Balansestokker er en innretning som inspirerer til lek. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Bogerudmyra

– voksested for truede arter

Befaring med forvaltning og fagfolk i september

Finn A. Gulbrandsen

18. september møttes Truls Aas fra Statsforvalteren, Jan Olav Nybo fra Bymiljøetaten, Jan Wesenberg fra Norsk Botanisk forening, Geir Söli fra Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, Michael Hundeide, Birdlife oa, Amund Kveim, Leif-Dan Birkemoe og Finn A. Gulbrandsen fra Østensjøvannets Venner. Hensikten var å se på kjempestarr- (EN), vasstelg- (EN) og samt tuestarrforekomstene (NT) på Bogerudmyra. Söli, som er tovingespesialist, ville sjekke om det var mulig å finne løvflua *Trigonometopus frontalis** på staut- og kjempestarrerne på myra.

Foreningens gummibåt ble benyttet til årets kanalruise over til Bogerudmyra. Deretter var det vandring nordover gjennom den svært tette krattskogen. Underveis ble terrenget sjekket for fremmede arter. Vi fant høstberberis (SE), en mengde småskudd fra sibir- (SE) og alaskakornell (SE) og i tillegg kanadagullris (SE) som ble tatt hånd om umiddelbart. Skuddene har kommet etter at Dugnadsgjengen systematisk har fjernet kornellskudd over flere år. Skal vi bli kvitt kornellen, må dette gjentas årlig, eller andre tiltak settes i verk.

Kjempestarrkolonien

Vel fremme ved kjempestarrkolonien kunne Jan Wesenberg konstatere at den fortsatt ser ut til å utvide seg. Bestanden går nå nordover langs enden av Klopptjern og i området som Dugnadsgjengen har åpnet mot kanalen. Alt går etter planen lagt ved tidligere befaringer med Wesenberg. Han anbefalte nå at populasjonen får utvikle seg uten tynning av kratt ved nordenden av Klopptjern, men at man fortsatt tar bort årsskudd etter krattfjerningen gjennomført

Årets kanalruise over til Bogerudmyra. Foran i gummibåten Michael Hundeide. Bakerst Finn A. Gulbrandsen. Foto: Leif-Dan Birkemoe

for noen år siden. Dette skal skje i området ut mot kanalen. Her vokser det også en del stautstarr (EN). Wesenberg viste oss hvordan man finner forskjellen på de to starrartene (se bildet). Aas, Kveim, Birkemoe og resten av følge fulgte opp med gode innspill.

Söli brukte insekthåven sin flittig, men det ble dessverre ingen fangst av løvflua.

Vasstelgkolonien

Så fortsatte ekspedisjonen sørover gjennom den tette krattskogen. Ved sletta

som er ryddet omkring vasstelgkolonien, fant Wesenberg flere individer. Denne karsporeplanten med sin spesielle grønnfarge, kan ha spredd seg ytterligere siden Wesenberg fant over forti eksemplarer for få år siden, men høyt gress gjorde det umulig med en sikker sjekk. Botanikeren var fornøyd, og da måtte jo vi amatører også være det.

Tuestarren

Etter å ha sett på vasstelgen ga den fornøyd og iherdige ekspedisjonen seg i kast med

nest siste etappe mot tuestarren ved søndre dam på Bogerudmyra. Vi kunne trengt machete noen steder for å komme igjennom «urskogen», men det bruker man jo ikke i et naturreservat. Med tålmodighet og gode klatreegenskaper kom vi omsider fram. Det viste seg at tuestarren lever i beste velgående. Ikke minst takket være Dugnadsgjengens store rydding de to siste vintere for å redde arten på Bogerudmyra. Oppdragsgiver har vært Statsforvalteren. Dyktige Jan Wesenberg formidlet om arten.

Insektundersøkelse

Siste etappe var nok en gang gjennom «urskog» mot gummibåten. Før vi satte oss i farkosten, diskuterte vi med Söli om en insektundersøkelse på Bogerudmyra lot seg gjøre neste sommer. Truls Aas støttet forslaget helhert, og han og Söli ble enige om en egnet plass til insektfelle. Foreningen tilbød Söli transport over kanalen.

Vellykket

En befaring gjennom «urskogen» på Bogerudmyra var over for denne gang. Alle deltakere kom med verdifulle innspill som gjorde ekspedisjonen meget vellykket. Hundeide og Nybo informerte underveis om fugl basert på varsellyder.

Nikkebrønse

Wesenberg fant på vei mot parkeringsplassen rødlistearten nikkebrønse (VU) i grøftene nær Langerudbekken. Han viste oss også gjerdeforglemmegei, en art han fant ved kanalen ved Bogerudmyra i 2023, og som temmelig sikkert har blitt spredt hit med fugl. Den er kun funnet i Botanisk hage og ved Blindern, begge steder innplantet.

Befaringen viste at skjøtselen går etter planen trukket opp av Jan Wesenberg, Statsforvalteren er oppdragsgiveren.

I Østensjøvannets Venner ser vi fram til videre utvikling av dette området som er viktig for våtmarksplanter i nasjonal sammenheng, og ikke minst, ser vi i spenning fram til Sölis inntektsundersøkelse på Bogerudmyra i 2025.

Rødlistebetegnelser: EN = sterkt truet, VU = sårbar, NT = nær truet. Rødlista 2021. Betegnelser, fremmede arter: (SE) = svært høy risiko for spredning. Fremmedartslista 2023.

Staut- og kjempestarr er vanskelig å skille i felt. Langt nede på bladene er det en spiss vevsdannelse hos stautstarr (tv), og en buet eller rett vevsdannelse hos kjempestarr (th). Jan Wesenberg demonstrerer. Foto: Finn A. Gulbrandsen.

Jan Wesenberg holder en kjempestarr i hånden med frøene på akset. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Fra venstre: Michael Hundeide, Finn A. Gulbrandsen, Trus Aas og Jan Wesenberg. Bak Geir Söli. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

*Trigonometopus frontalis ble funnet for første gang i Norge av Geir Söli på Bogerudmyra Øst i 2009. Siden er den også funnet i Halden kommune.

*Ettersendes ikke ved varig
adresseforandring, men returneres
med opplysninger om riktig adresse.
Returadresse: ØVI, Pb. 77 Oppsal, 0619 Oslo*

Tornskate. Kanskje den speidet etter neste bytte? Foto: Ann-Margareth Larsen.

En ganske muggen rødstrupe. Kanskje fordi det var så kaldt den dagen? Foto: Ann-Margareth Larsen.